

Pgb handreiking voor gemeenten (Wmo en Jw)

Inleiding

Voor u ligt de geactualiseerde handreiking persoonsgebonden budget (pgb) in de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Op grond van deze wetten kunnen volwassenen, jeugdigen en hun ouders, onder voorwaarden kiezen voor een pgb in plaats van de door of namens de gemeente gecontracteerde zorg in natura.

Deze handreiking is gebaseerd op:

- de handreiking die in 2014 is gemaakt¹
- de uitkomsten van het ondersteuningsprogramma Pgb (regiobijeenkomsten en werkateliers uitgevoerd door VNG Academie en Per Saldo) en de daar door gemeenten meest gestelde vragen
- bestaande handreikingen van VNG en VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving
- website, plannen en brochures van Per Saldo
- beleidsregels, verordeningen, voorlichtingsmateriaal van diverse gemeenten
- input van Per Saldo en diverse gemeenten

In bijlage 2 staan de bronnen nader uitgewerkt.

1.1 Doel van de handreiking

In de Wmo 2015 en de Jeugdwet zijn de wettelijke kaders opgenomen voor verstrekking van het pgb. De uitgangspunten zijn in deze wetten verankerd, met mogelijkheden voor gemeenten om eigen keuzes te maken. De uitgangspunten zijn grotendeels gelijk voor Wmo 2015 en Jeugdwet.

Deze handreiking is ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van een gemeentelijk pgb-beleid en het maken van beleidskeuzes. De handreiking geeft inzicht in de wettelijke kaders en in de beleidsruimte die gemeenten hebben bij de vormgeving van hun pgb-beleid. Daarnaast geeft de handreiking handvatten bij de toepassing van het pgb beleid in de uitvoeringspraktijk. Tot slot bevat de handreiking links naar plannen, ideeën en tips van gemeenten.

De handreiking beperkt zich tot de specifieke onderdelen in de Jeugdwet en de Wmo 2015 die betrekking hebben op het pgb. Onderdelen die voor zowel zorg in natura (ZIN) als voor het pgb gelden, zijn niet in deze handreiking opgenomen.

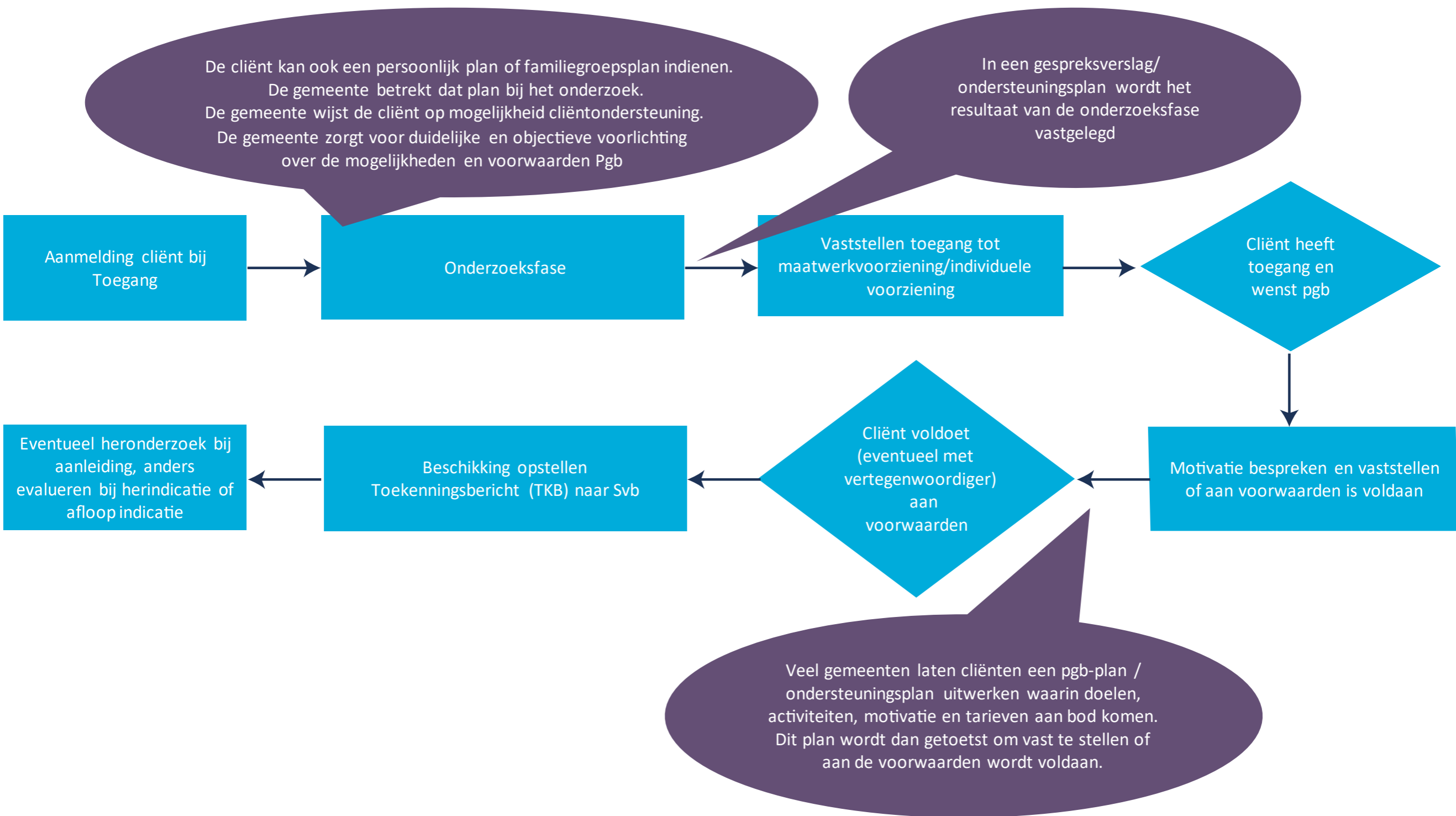
1.2 Leeswijzer

Deze handreiking is geordend op basis van het onderstaande schema. Dit schema geeft aan op welke onderwerpen gemeenten pgb-beleid kunnen vormgeven en wat dat betekent voor de uitvoering. Het schema is daarmee tevens een checklist voor gemeenten welke onderwerpen te regelen in beleid en uitvoering.

¹ Handreiking pgb in de Wmo en de Jeugdwet, Panteia i.o.v. VNG en VWS, Den Haag, 2014

Hfst ↓	Onderwerp ↓	Voorbeeld beleidsvragen ↓	Voorbeeld uitvoeringsvragen ↓
1	De basis van het Pgb		
2	Specifiek Pgb beleid?	<ul style="list-style-type: none"> • Wat moet een gemeente doen om de huidige situatie in beeld te krijgen omtrent het Pgb in de gemeente? • Hoe past Pgb in strategisch beleid sociaal domein? • Hoe formuleer ik toegangsbeleid tot Pgb? • Hoe verhoudt resultaatbekostiging zich tot Pgb systematiek? 	
3	Toegang tot Pgb	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kan ik als gemeente goed voorlichten over mogelijkheden van Pgb? • Welke voorzieningen kan ik uitsluiten van Pgb? • Aan welke voorwaarden moet een budgethouder voldoen? 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe stel je vast of een cliënt budgetvaardig is? • Hoe toets je of Pgb een bewuste keuze is van de cliënt?
4	Kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> • Kan de gemeente kwaliteitseisen stellen aan de zorgverlener bij de toegang tot Pgb in de Wmo? • En zo ja, hoe kan dat? 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kan de gemeente de kwaliteitseisen voor het hulpaanbod toetsen? • Moet de gemeente vooraf de brandveiligheid en openbare orde aspecten toetsen bij beschermd wonen met Pgb?
5	Vertegenwoordiging	<ul style="list-style-type: none"> • Welke vormen van vertegenwoordiging zijn er in relatie tot Pgb? • Hoe om te gaan met situatie dat vertegenwoordiger van de cliënt ook de zorgverlener is? 	<ul style="list-style-type: none"> • Moet de vertegenwoordiger aanwezig zijn bij het keukentafelgesprek?

Hfst ↓	Onderwerp ↓	Voorbeeld beleidsvragen ↓	Voorbeeld uitvoeringsvragen ↓
6	Tarieven	<ul style="list-style-type: none"> Welke beleidskeuzes kun je maken op het gebied van Pgb en sociaal netwerk en kun je dat in beleidsregels vastleggen? 	<ul style="list-style-type: none"> Hoe kun je omgaan met teruggang in tarieven bij overgang van 18 -/18+? Hoe kun je er mee omgaan als Pgb wordt overgenomen bij verhuizing (nieuwe uitkomst van het woonplaatsbeginsel)?
7	Pgb en sociaal netwerk	<ul style="list-style-type: none"> Welke beleidskeuzes kun je maken op het gebied van Pgb en sociaal netwerk en kun je dat in beleidsregels vastleggen? 	<ul style="list-style-type: none"> Hoe toets je als gemeente de kwaliteit van een zorgverlener uit het sociaal netwerk? Hoe bepaal je de hoeveelheid uren dat nodig is voor het bereiken van de doelen en hoe onderbouw je dat?
8	Beschermd wonen en wooninitiatieven	<ul style="list-style-type: none"> Hoe kun je als gemeente woon- en ouderinitiatieven ondersteunen/ stimuleren? Kan een gemeente bij een wooninitiatief langlopende indicaties afgeven om zekerheid te geven over de financiën? Mag je Pgb weigeren voor beschermd wonen? 	<ul style="list-style-type: none"> Bij beschermd wonen betreft het vaak cliënten die zelf niet het Pgb kunnen beheren. Waar toets je het beheer op dat vaak door een ander wordt uitgevoerd?
9	Naleving en handhaving	<ul style="list-style-type: none"> Hoe kan een gemeente een signaal van onrechtmatig gebruik oppakken? Hoe intensief moet de gemeente controleren op de levering van de ondersteuning of zorg? 	<ul style="list-style-type: none"> Wat mag een wijkteam consultant allemaal controleren bij Pgb uitgaven? ivm privacy wetgeving? Hoe zorgen we dat signalen over ondoelmatig of onrechtmatig gebruik de gemeente bereiken?
10	Trekkingsrecht en declaraties	<ul style="list-style-type: none"> Wat is de verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeente en SvB? Mag een budgethouder schuiven tussen deelbudgetten? Kan de gemeente voorwaarden stellen aan de declaratievorm (uurloon of maanddeclaratie)? 	<ul style="list-style-type: none"> Ziet de gemeente of en waarom een zorgovereenkomst door fr SvB wordt afgekeurd? Hoe om te gaan met verhuizing van de budgethouder en er is al meer evenredig van het budget uitgeput?

1. De basis van het persoonsgebonden budget

Context

Op grond van de Wmo 2015 en Jeugdwet kunnen volwassenen, jeugdigen en hun ouders voor de invulling van de noodzakelijke ondersteuning/jeugdhulp onder voorwaarden kiezen voor een persoonsgebonden budget (pgb). De wetgever heeft het pgb bedoeld als een gelijkwaardig alternatief voor Zorg in Natura (dat is de zorg en ondersteuning die de cliënt ontvangt van een door de gemeente contracteerde zorgverlener). De cliënt kan onder voorwaarden kiezen voor een pgb. Een pgb is een budget waarmee de cliënt zelf de zorg, hulp, ondersteuning of hulpmiddelen inkoopt. Met een pgb kan de cliënt zelf beslissen wat hij (binnen de gemaakte afspraken met de gemeente) precies aan zorg of ondersteuning wil afnemen, wanneer, bij wie en tegen welk tarief. De cliënt, of diens vertegenwoordiger, moet wel voldoen aan voorwaarden en dat geldt ook voor de kwaliteit van de zorg/ondersteuning die de cliënt wil inkopen. De cliënt kan ervoor kiezen iemand uit sociaal netwerk in te zetten als zorgverlener. De gemeente kan hier voorwaarden aan verbinden. De cliënt maakt zelf de afspraken met de zorgverlener(s) en legt deze vast in een zorgovereenkomst. Dat moet in de [formats](#) die de SVB daarvoor heeft vastgesteld. De cliënt krijgt niet het budget zelf overgemaakt naar zijn of haar bankrekening, maar ontvangt een budget bij de Sociale verzekeringsbank. Dat noemen we trekkingsrecht.

Om vast te stellen of en zo ja wat voor ondersteuning of jeugdhulp noodzakelijk is, doet de gemeente onderzoek naar de situatie van de cliënt en het gezin/systeem in geval van de Jeugdwet. De CRvB heeft in een uitspraak als volgt verwoord hoe deze onderzoeksfase toe te passen. In de jeugdwet is het doel het versterken van de eigen kracht van de jongere en het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin en de sociale omgeving.

De stappen voor de onderzoeksfase in de Jeugdwet zijn dan:

1. Vaststellen wat de hulpvraag van de jeugdige of de ouders is.
2. Hierna moeten de opgroei- en opvoedingsproblemen of psychische problematiek in kaart worden gebracht.
3. Vervolgens moet worden vastgesteld welke problemen en stoornissen er zijn en bepaalt de gemeente welke hulp nodig is.
4. Ten slotte gaat de gemeente na of die hulp bijvoorbeeld door de ouders kan worden geboden. Indien nodig moet de gemeente zich bij de besluitvorming laten adviseren door een specifieke (jeugdhulp)deskundige.

De CRvB heeft ook voor de Wmo de stappen in de onderzoeksfase uitgewerkt:

1. Vaststellen wat de hulpvraag is.
2. Vaststellen welke problemen worden ondervonden bij de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie, dan wel het zich kunnen handhaven in de samenleving.
3. Wanneer die problemen voldoende concreet in kaart zijn gebracht, kan worden bepaald welke ondersteuning naar aard en omvang nodig is om een passende bijdrage te leveren aan de zelfredzaamheid of participatie van de ondersteuningsvrager, onderscheidenlijk het zich kunnen handhaven in de samenleving.
4. Te onderzoeken of en in hoeverre de eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door andere personen uit het sociale netwerk en voorliggende (algemene) voorzieningen de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden.

In de modelverordening Wmo van VNG staat in Artikel 4 beschreven waaraan het onderzoek van de gemeente in kader van de Wmo moet voldoen. In de modelverordening Jeugd van VNG staat dat in Artikel 5 beschreven voor de Jeugdwet.

2. Pgb beleid

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

2.1 Context

Gemeenten stellen periodiek een (of meerdere) beleidsplan(nen) vast met betrekking tot de maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulp. Naast het beleidsplan stellen gemeenten bij verordening de regels vast die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het plan en kunnen gemeenten nog beleidsregels formuleren. Gemeenten zijn verplicht om de mogelijkheid voor een pgb te creëren. Voor de Wmo 2015 en de Jeugdwet heeft de wetgever beoogd om het pgb in beide wetten zoveel mogelijk gelijklopend vorm te geven. Dat kunnen gemeenten gebruiken om hun pgb-beleid ten aanzien van de maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulp af te stemmen in de beleidsplannen. Daarbij kunnen gemeenten pgb-beleid evalueren o.b.v. de data van de eigen systemen en de SVB en de ervaringen in de afgelopen 3 jaar.

Onderwerpen in de verordening en uitwerking in beleidsregels

In de Wmo 2015 en Jeugdwet worden aan personen een drietal voorwaarden gesteld om in aanmerking te komen voor een pgb. Een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, indien:

1. de cliënt naar het oordeel van het college op eigen kracht voldoende in staat is te achten tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde, in staat is te achten de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
2. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen (Wmo) de jeugdige of zijn ouders zich gemotiveerd op het standpunt stellen dat zij de individuele voorziening die wordt geleverd door een aanbieder, niet passend achten (Jeugdwet);
3. naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de individuele voorziening behoren en die de cliënt wil betrekken, van goede kwaliteit zijn.

Deze voorwaarden zijn in de wet vastgelegd. Het is aan de gemeente om invulling te geven aan de beoordeling die leidt tot een toetsing van de eerste en de derde voorwaarde en dat te vertalen in beleidsregels. Sommige gemeenten kiezen ervoor deze onderwerpen in de verordening op te nemen.

Wettelijk moet de gemeente in de verordening(en) de volgende punten opnemen:

- welke wijze de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld waarbij geldt dat de hoogte toereikend moet zijn (zie hoofdstuk 2 en [hoofdstuk 6](#));
- regels voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet. (zie [hoofdstuk 3](#) en [hoofdstuk 9](#)).

Tot slot kunnen gemeenten bepalen onder welke voorwaarden het pgb kan worden gebruikt voor inzet van hulp uit het eigen sociale netwerk (zie [hoofdstuk 7](#)). In de Wmo gaat dat om voorwaarden betreffende het tarief, in de Jeugdwet gaat dat om de voorwaarden waaronder sociaal netwerk kan worden ingezet. Gemeenten kunnen ervoor kiezen dit in de verordening op te nemen, maar dit is geen wettelijke verplichting.

Het vaststellen van de tarieven voor het pgb wordt besproken in [hoofdstuk 6](#).

Het tegengaan van oneigenlijk gebruik van het pgb en fraude is een van de redenen geweest voor de wetgever voor het invoeren van het trekkingsrecht (zie [hoofdstuk 10](#)). Aanvullend op het trekkingsrecht moeten gemeenten op basis van de wet zelf aanvullende regels opstellen voor het tegengaan van oneigenlijk gebruik en fraude. Gemeenten hebben beleidsvrijheid om deze regels zelf vorm te geven (zie [hoofdstuk 10](#)).

Tot slot kunnen gemeenten bepalen onder welke voorwaarden het pgb kan worden gebruikt voor het financieren van hulp uit het eigen sociale netwerk (zie [hoofdstuk 7](#)). Gemeenten kunnen ervoor kiezen dit in de verordening op te nemen, maar dit is op basis van de wet geen verplichting.

2.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Wat moet een gemeente doen om de huidige situatie in beeld te krijgen omtrent het pgb in de gemeente?	<p>De gemeente kan de huidige situatie voor de pgb populatie in kaart te brengen op de aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none">• Klant motivatie (waarom gekozen voor pgb)• Zorgvraag (soort voorzieningen, intensiteit van de ondersteuning/zorg)• Budgetvaardigheid (aantal en soort vertegenwoordigers, type zorgovereenkomst (informeel/zzp/instelling), toegang tot pgb (wat en hoe wordt getoetst op gebied van pgb vaardigheden))• Budget (uitputtingsgraad en doelmatigheid van de geleverde ondersteuning/zorg) <p>Daarmee krijgt de gemeente een beeld van de effectiviteit van het Pgb. Bekijk daarbij ook de mate van concreetheid van de gevraagde en geleverde prestatie, zoals dat de plannen en beschikking vast wordt gelegd. Om de vergelijking met ZiN te maken zou ook een nulmeting van effectiviteit van Pgb t.o.v. ZiN kunnen worden uitgevoerd. Daarvoor kan de zorg voor cliënten (qua duur, intensiteit en kosten van zorg) worden vergeleken tussen Pgb en ZiN, gecorrigeerd voor cliëntkenmerken. Doorloop dit traject met vertegenwoordiging van budgethouders, met consulenten/wijkteam, back-office en de toezichthouder. Op basis van deze nulmeting kan een gemeente het beleid bijstellen en periodiek evalueren.</p>	

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Hoe past pgb in strategisch beleid sociaal domein en de transformatie?	<p>Pgb is een verstrekkingvorm en gelijkwaardig aan de zorg in natura. Pgb is, onder voorwaarden, een keuzerecht van volwassenen, van jeugdigen en hun ouders. Voor meer info over deze voorwaarden zie 3.2.</p> <p>De gemeente moet in ieder geval de cliënten, jeugdigen en hun ouders actief informeren over de optie van een pgb en daar de gevolgen van duidelijk maken, zie 2.4.</p> <p>“Iedereen wil graag zoveel mogelijk zeggenschap hebben over de invulling van het dagelijks leven. Dat geldt ook voor mensen met een beperking. Mensen willen zoveel mogelijk als kan leven volgens hun eigen agenda in plaats van de agenda van een ander. Ook willen zij de regie houden over de zorg: zelf werkafspraken maken en zelf beslissen wat er op welk moment gedaan moet worden en door wie. Dat zijn de belangrijkste redenen van mensen die zorg nodig hebben om te kiezen voor een pgb: zelf de regie over het leven”¹. De ouderinitiatieven zijn hier een voorbeeld van. Ook voor jeugdigen en hun ouders kan Pgb meer regie geven over hun leven door zelf de te leveren zorg in te kopen en te plannen. Zo kan het Pgb instrument bijdragen aan het bereiken van de doelen in het sociaal domein.</p> <p><small>1 Website Per Saldo (www.pgb.nl), belangenvereniging voor mensen met een pgb.</small></p>	<p>VNG Website Pgb</p> <p>Rapportage I-pgb Delft</p>
J&W	Hoe verhoudt de systematiek van resultaatbepaling/outputgerichte bekostiging zich tot Pgb? 2.3.6 lid 1 Wmo 8.1.1 lid 1 Jeugdwet	<p>Pgb is een verstrekkingvorm. De wijze van “outputgericht indiceren” (gericht op de uitkomst van een traject) past goed bij Pgb. Bij het vaststellen van een Pgb gaat het net als bij ZiN om het maatwerk door per persoon vast te stellen wat de beperkingen zijn, welke doelen worden gesteld en welke activiteiten daarvoor nodig zijn. Dat staat voorop bij de onderzoeksfase.² Zie hoofdstuk 1 voor de stappen in de onderzoeksfase. Bij de evaluatie (herindicatie of bij tussentijds heronderzoek) kijkt de budgethouder in het gesprek met de gemeente wat wel is gelukt, wat niet en waarom en in welke context.</p> <p>De keuze voor een bekostigingsvariant mag overigens geen beperkingen opleveren voor het kunnen kiezen voor een pgb. Ook in deze bekostigingsvariant moet een budget toereikend zijn voor budgethouder om de geïndiceerde zorg in te kunnen kopen. De gevolgen van outputgericht bekostigen voor de tariefstelling (het budget) staan beschreven in hoofdstuk 5.</p> <p><small>2 Op 8 oktober heeft de CRvB uitspraak gedaan inzake het resultaatgericht beschikken door de gemeente Steenbergen. Deze uitspraak geeft veel vragen bij gemeenten. De gemeenten vragen wat de uitspraak betekent voor het resultaatgericht beschikken. Dat kan ook voor de onderbouwing van het tarief ook gevolgen hebben voor de verstrekking in Pgb. VNG en VWS gaan met deze vraag aan de slag.</small></p>	<p>Website Per Saldo</p> <p>Verordening Rotterdam</p> <p>Verordening Wmo 's-Gravenhage</p>
J&W	Hoe formuleert een gemeente het toegangsbeleid tot pgb? 2.3.1 lid 2 Wmo 8.1.1 lid 2 Jeugdwet	<p>De beleidskeuze op dit gebied is de manier waarop de gemeente bij toegang de Pgb vaardigheid beoordeelt. Immers, hoe “strikter” de gemeente de Pgb vaardigheid beoordeelt (en de mogelijkheden voor de budgethouder om pgb vaardigheden te ontwikkelen), hoe meer een gemeente kan vertrouwen op de waardering van belangen door de budgethouder zelf, diens sociale netwerk en eventuele vertegenwoordiger(s). De gemeente bepaalt zelf hoe de wettelijke eisen te vertalen naar de beoordeling in hoeverre budgethouder (en vertegenwoordiger) in staat zijn met een pgb om te gaan.</p> <p>Bij het formuleren van toegangsbeleid pgb is goed te beseffen dat pgb ook aan de contractering voor ZiN is verbonden. De keuze voor een pgb kan een “geforceerde keuze” zijn als een zorgverlener geen contract voor ZiN heeft. Sommige (veelal kwetsbare) cliënten komen namelijk eerst in contact met een zorgverlener en daarna pas in contact met de gemeente. Als uit het onderzoek daarna een maatwerkvoorziening volgt, heeft de betreffende cliënt al een relatie met een zorgverlener. Als deze geen contract heeft, volgt de keuze voor een pgb. In dat geval is geen sprake van een bewuste keuze voor pgb.</p>	

3. Toegang tot Pgb

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

3.1 Context

De Wmo 2015 en de Jeugdwet geven gemeenten de verplichting om de mogelijkheid van het pgb te creëren.

Pgb is een volwaardig alternatief voor gecontracteerde zorg en ondersteuning. Dat geldt voor alle voorzieningen. Pgb is bedoeld als een bewuste en weloverwogen keuze van de cliënt (en diens eventuele vertegenwoordiger). Gemeenten zijn wettelijk verplicht de cliënt actief te informeren over de mogelijkheid om te kiezen voor een pgb en de gevolgen van deze keuze. Deze informatie moet begrijpelijk, toegankelijk en objectief zijn. Zie de vragen, antwoorden en voorbeelden.

De gemeente toetst of de aanvraag en de cliënt voldoen aan de door de gemeente geformuleerde voorwaarden:

1. de motivatie van de cliënt om te kiezen voor een pgb;
2. pgb vaardigheid van de cliënt en de eventuele vertegenwoordiger;
3. de kwaliteit van de in te kopen zorg en ondersteuning.

In dit hoofdstuk gaan we op deze aspecten in. Het formuleren en toetsen van kwaliteitseisen ([hoofdstuk 4](#)) aan de zorgverlener, de vertegenwoordiging ([hoofdstuk 5](#)) en de tariefstelling ([hoofdstuk 6](#)) komen in aparte hoofdstukken aan bod. Het kiezen voor een pgb dient altijd een bewuste en vrijwillige keuze van de cliënt te zijn. De Jeugdwet schrijft voor dat gemeenten verplicht zijn te zorgen voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod aan jeugdhulpvoorzieningen. Het ontbreken van een passende voorziening in natura kan geen reden zijn om een cliënt te verplichten gebruik te maken van een pgb.

Naast de Wmo 2015 en de Jeugdwet bevatten ook de Wet langdurige zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (Zvw) de mogelijkheid van een pgb. Hierdoor is het mogelijk dat een persoon vanuit verschillende wettelijke kaders een pgb ontvangt en de regie houdt over de zorg en ondersteuning.

3.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Hoe kan ik als gemeente de inwoners en zorgverleners goed voorlichten over Pgb en de gevolgen ervan? 2.3.6 lid 1 en lid 2b Wmo 8.1.1 lid 1 en lid 2b Jeugdwet 2.2.4 Wmo	De gemeente is wettelijk verplicht om cliënten die in aanmerking komen voor een individuele voorziening (Jeugdwet) of maatwerkvoorziening (Wmo) te wijzen op de mogelijkheid om te kiezen voor een pgb en de gevolgen als daar voor wordt gekozen. Deze informatie moet volledig, objectief en in voor de cliënt begrijpelijke bewoordingen gaan over de gevolgen van de keuze voor een budget in plaats van een individuele voorziening/maatwerkvoorziening in natura. Onafhankelijke cliëntondersteuners geven informatie, advies en algemene ondersteuning op het gebied van zorg, onderwijs, werk, inkomen en wonen. Zij kunnen ook adviseren over pgb. Daarom moet cliëntondersteuning voor iedereen toegankelijk en gemakkelijk vindbaar zijn. Tips: <ul style="list-style-type: none"> • Het is belangrijk informatie zowel mondeling als schriftelijk te geven. De voorkeur van de cliënt voor een manier informatievoorziening kan verschillen. Het geven van mondelinge uitleg in het gesprek met de aanvrager ('aan de keukentafel') heeft als voordeel dat de consulent hierbij kan toetsen of de informatie door de burger wordt begrepen. Tevens kan de cliënt direct vragen stellen. • Begrijpelijk taalgebruik Het is belangrijk voor personen dat de gegeven informatie in begrijpelijke taal is opgesteld. Het taalniveau NT2 is voor veel mensen een goede keuze. • Toegankelijkheid Ten bate van de vindbaarheid is het belangrijk om informatie via meerdere kanalen beschikbaar te stellen: mondeling, schriftelijk en via internet. Let hierbij op de toegankelijkheid van bijvoorbeeld de website voor mensen met een visuele beperking. • Zorg ervoor dat de cliëntondersteuning ook goed weet wat beleid en werkwijze is. Van te voren kan een onafhankelijke cliëntondersteuner de hulpvrager de verschillen uitleggen tussen pgb en zorg in natura, zodat de cliënt zich al vroeg kan oriënteren en voorbereiden welke financieringsvorm het beste aansluit bij zijn behoeften en de eigen regie over zorg/ondersteuning. • Zorg ervoor dat cliënten wordt gewezen op de mogelijkheid om een Persoonlijk Plan (Wmo) en Familiegroepsplan (Jeugdwet) op te stellen. Daarnaast is het een beleidskeuze of de gemeente de communicatie (over het pgb-beleid van de gemeente) ook richt naar de (potentieel) zorgverlener. De eerste contacten van cliënten zijn vaak met de zorgverlener, dus dan is het goed dat de zorgverlener weet hoe het beleid van de gemeente is. <p>Sommige gemeenten kiezen ervoor periodiek voorlichting te organiseren voor cliënten (met cliënten/belangenverenigingen) over de rechten en plichten van een pgb. Er is al veel voorlichtingsmateriaal beschikbaar.</p>	Voorlichtingsfilmje Rotterdam Website Per Saldo Website Putten Website Dalfsen

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Hoe toets je of pgb een bewuste keuze is van de cliënt? En hoe ver gaat de motivatieplicht van de budgethouder?</p> <p>2.3.6 lid 2 Wmo 8.1.1 lid 2 Jeugdwet</p>	<p>Een keuze voor pgb is bedoeld als een <i>weloverwogen positieve</i> keuze van de cliënt (en/of diens vertegenwoordiger). Om dat te toetsen kan de gemeente een cliënt vragen de keuze te onderbouwen in een gesprek met de cliënt over de motivatie voor en de rechten en plichten bij een pgb. Het is goed dat gesprek te voeren met de cliënt en eventueel de vertegenwoordiger, zonder de zorgverlener. Het gaat immers om de motivatie van de cliënt.</p> <p>De wettelijke plicht van de cliënt om de keuze voor pgb te motiveren verschilt tussen Wmo en Jeugdwet. In de Wmo moet de cliënt onderbouwen waarom hij een pgb wenst, deze motivatie is niet aan het oordeel van het college. De gemeente kan naar aanleiding van de motivatie ook kiezen voor wijzigingen in het gecontracteerde aanbod (bijvoorbeeld uitbreiden van contracten of kiezen voor individuele contractering). Voor de Jeugdwet moet de cliënt motiveren waarom het gecontracteerde aanbod niet passend is. Voorbeelden van motiveringen zijn¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de benodigde jeugdhulp is niet goed vooraf in te plannen; • de benodigde jeugdhulp moet op ongebruikelijke tijden geleverd worden; • de benodigde jeugdhulp vindt op veel korte momenten per dag plaats; • de benodigde jeugdhulp moet op verschillende locaties worden geleverd; • als het noodzakelijk is om 24 uur jeugdhulp op afroep te organiseren; • als de jeugdhulp door de aard van de beperking door een vaste hulpverlener moet worden geboden, waarbij de cliënt wel de continuïteit van de ondersteuning of jeugdhulp moet organiseren. <p>Voor de jeugdige en diens ouders moet het gecontracteerd aanbod van zorgverleners dus goed vindbaar zijn en moet duidelijk zijn wat de gecontracteerde partijen aan zorg bieden en onder welke condities (bv vaste zorgverlener, mogelijkheid van ondersteuning op afroep, e.d.). Anders kan de cliënt ook niet bepalen of de benodigde jeugdhulp al door de gemeente is gecontracteerd.</p> <p><i>1 Deze motiveringen zijn als voorbeelden bedoeld, het wil niet zeggen dat deze vormen van ondersteuning en jeugdhulp per definitie niet te verkrijgen zijn via het gecontracteerd aanbod van zorgverleners. Een gemeente kan ervoor kiezen om deze toelichting op te nemen in een beleidsregel</i></p>	<p>Zorgkantoor Zilveren Kruis</p>
J&W	<p>Hoe stel je vast of een cliënt voldoende pgb vaardig is?</p> <p>2.3.6 lid 2 Wmo 8.1.1 lid 2 Jeugdwet</p>	<p>In zowel Wmo2015 als de Jeugdwet staat dat het vaststellen van voldoende pgb vaardigheid gaat over de waardering van zijn belangen: kan de budgethouder (en/of met een vertegenwoordiger) voldoende zelfstandig beslissingen nemen over de ondersteuning en de financiering daarvan. De bekwaamheid voor het hebben van een pgb wordt in samenspraak met de aanvrager getoetst, het oordeel van de gemeente is hierin leidend. Mocht de gemeente van oordeel zijn dat de persoon niet bekwaam is voor het houden van een pgb, dan kan de gemeente een aanvraag voor het pgb weigeren.</p> <p>Het pgb vraagt de volgende taken¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanvragen van de ondersteuning (inclusief formuleren ondersteunings-, cq. zorgvraag) • Inkopen van de zorg/aansturen van de zorg (ook als de ondersteuningsvraag wijzigt) • Goed werkgeverschap • Coördinatie van zorgverleners en betrokkenheid familie en mantelzorg • Voeren van een administratie • Verantwoording afleggen en contact met de gemeente (taalvaardig en ICT vaardig). <p>Deze taken kunnen worden gebruikt om op basis van pgb-plan de benodigde kennis en vaardigheden van de cliënt vast te stellen. De uitwerking van deze taken moet zijn opgenomen in verordening of nadere regels en de voorlichting aan de cliënt over de eisen aan het pgb (zie 2.1). VWS ontwikkelt in 2019 een leidraad toetsing pgb vaardigheden. Meerdere gemeenten kiezen voor de "pgb zelftest" van Per Saldo als instrument om de pgb geschiktheid te toetsen, waarbij deze test in aanwezigheid van de consulent wordt gedaan. Gebruik de pgb-zelftest echter niet als harde toets (daar is deze test niet voor gemaakt), maar een als een middel om het gesprek aan te gaan over de wenselijkheid van een pgb als financieringsvorm en de plichten die eraan zijn verbonden.</p> <p>Besef dat >70% van de cliënten in de Wmo een vorm van vertegenwoordiging heeft¹. De eventuele vertegenwoordiger dient de taken te vervullen en dus aan dezelfde eisen te voldoen. Deze moet dus aanwezig zijn bij de toetsing door de gemeente of de cliënt pgb- vaardig is. Immers de vertegenwoordiger speelt een belangrijke rol bij de pgb vaardigheid. Zie verder hoofdstuk 5.</p> <p>Voor de jeugdige ligt het aspect van vertegenwoordiging anders. De ouders zijn immers de wettelijk vertegenwoordiger van de jeugdige. De ouders zijn daarom als wettelijk vertegenwoordiger al betrokkene bij de aanvraag voor een pgb en dus wordt van de jeugdige (in geval van 16-18 jarige jeugdige) en van de ouders als wettelijk vertegenwoordiger de pgb-vaardigheid getoetst. Een optie is dat er waar mogelijk professionele ondersteuning bij wordt georganiseerd, als coaching voor de ouders.</p> <p><i>1 Bron: Rapportage "Regie en vertegenwoordiging bij pgb-beheer", Q-consult in opdracht van Ministerie van VWS, Den Haag december 2017</i></p>	<p>Zelftest pgb Per Saldo</p> <p>Beleidsregels Pgb Zoetermeer</p>

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Welke voorwaarden kan de gemeente formuleren over de pgb vaardigheid van de cliënt/jeugdige en de ouders?</p> <p>2.3.6 lid 2 Wmo 8.1.1 lid 2 Jeugdwet</p>	<p>De gemeente kan in beleidsregels de voorwaarden ten aanzien van pgb vaardigheid nader uitwerken. Sommige gemeenten kiezen ervoor dat in de verordening op te nemen, het staat niet in de modelverordeningen van VNG. Let erop dat de budgethouder ook een vertegenwoordiger kan hebben en dat de vertegenwoordiger betrokken moet worden in het oordeel over de pgb vaardigheid. Zie hoofdstuk 5.</p> <p>Bij de voorwaarden kan de gemeente denken aan uitwerking van onder andere de volgende omstandigheden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • problematische schulden; • ernstige verslavingsproblematiek; • aangetoonde fraude begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag; • een aanmerkelijke verstandelijke beperking; • een ernstig psychiatrisch ziektebeeld; • en vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis; • het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal in woord en geschrift, zonder dat in een tolk is voorzien; <p>Deze omstandigheden kunnen door de gemeente worden verwerkt in de beleidsregels. Daarin dient de gemeente duidelijk te omschrijven wat het verband is tussen deze omstandigheden van de cliënt/jeugdige en ouders en de beoordeling van de pgb vaardigheid van de cliënt.</p>	Verordening Rotterdam
J&W	<p>Wat kan de gemeente doen als je twijfelt over pgb vaardigheden?</p> <p>2.3.6, lid 2a Wmo 8.1.1, lid 2a Jeugdwet</p>	<p>De gemeente kan het pgb weigeren en de aanvraag toekennen in ZiN (bij uitzondering als vorm van individuele contractering). De cliënt kan (eventueel met cliënt ondersteuning) zich vervolgens scholen op de onderdelen waar de cliënt onvoldoende pgb vaardig is. Zodra de cliënt (eventueel met hulp van een vertegenwoordiger) wel voldoende pgb vaardig is, kan alsnog de pgb aanvraag volgen. Bij een pgb in de Jeugdwet motiveert de cliënt dan waarom pgb een betere oplossing is, omdat er al in ZiN is geleverd als passende voorziening.</p> <p>Bij de toekenning van de maatwerkvoorziening in ZiN is ook de mogelijkheid van zorg/ondersteuning in onder-aannemerschap. Dan kan de cliënt wel de zorg/ondersteuning van de zorgverlener die hij met het zoveel mogelijk keuzevrijheid. Als dat veelvuldig voorkomt bij zorgverleners kan het wel een indicator zijn voor onrechtmatig of ondoelmatig gebruik.</p> <p>De beoordeling van de aanvraag blijft maatwerk. Als er bijvoorbeeld een optie is dat uit het sociaal netwerk hulp komt voor de pgb vaardigheden, kan ook worden gekozen om wel een pgb toe te kennen. Dat kan dan met een korte looptijd en onder voorwaarden dat de pgb vaardigheden op voldoende niveau worden gebracht, wat bij het heronderzoek door de gemeente wordt onderzocht.</p>	
W	<p>Wanneer kan de gemeente een pgb weigeren voor de Wmo?</p> <p>2.3.6 lid 2 en lid 5 Wmo</p>	<p>De gemeente kan een pgb weigeren als: (1) er eerder een pgb is ingetrokken/beëindigd door de gemeente vanwege handelen door de cliënt¹ (2) voor het deel dat de kosten van het pgb hoger zijn dan de kosten voor de ZiN voorziening, (3) als de cliënt (en diens eventuele vertegenwoordiger) niet voldoende pgb vaardig is, (4) de kwaliteit van de ondersteuning onvoldoende is geborgd. Bij twijfel over de budgetvaardigheden zie hiervoor. Voor meer informatie over pgb voor sociaal netwerk, zie hoofdstuk 7.</p> <p>De cliënt moet ook motiveren waarom hij een persoonsgebonden budget wenst. Het college kan op basis van die motivatie alsnog zorgen voor een passende maatwerkvoorziening in natura.</p> <p>¹ <i>Het handelen van de cliënt betreft het verstrekken van onjuiste of onvolledige gegevens, niet voldoen aan de voorwaarden voor het pgb of het budget te hebben besteed aan andere doelen dan waarvoor het is bestemd.</i></p>	
J	<p>Wanneer kan de gemeente een pgb weigeren voor de Jeugdwet?</p> <p>8.1.1 lid 2 en lid 4 Jeugdwet</p>	<p>De gemeente kan een pgb weigeren als: (1) er eerder een pgb is ingetrokken/beëindigd door de gemeente vanwege handelen door de cliënt (2) voor het deel dat de kosten van het pgb hoger zijn dan de kosten voor de ZiN voorziening (voor een vergelijkbare dienst/product), (3) als de cliënt en diens vertegenwoordiger niet voldoende pgb vaardig zijn, (4) de kwaliteit van de jeugdhulp onvoldoende is geborgd/de zorgverlener niet aan de kwaliteitseisen voldoet. Voor meer informatie over pgb voor sociaal netwerk, zie hoofdstuk 7.</p> <p>De jeugdige en de ouders dienen de keuze voor een pgb te motiveren en aan te tonen dat zij zich op het zorg in natura aanbod hebben georiënteerd, maar dat dit niet passend is.</p>	

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Kun je een pgb beëindigen als het gestelde doel/resultaat in het pgb-plan niet is behaald en hoe kleedt je dat in?</p> <p>2.3.6, lid 2c Wmo 2.3.9 Wmo 8.1.3 Jeugdwet 8.1.4 lid 1 Jeugdwet</p>	<p>Ja dat kan. Het kan de uitkomst zijn van het heronderzoek naar de individuele situatie van de cliënt bij. Uit het heronderzoek moet worden vastgesteld wat de oorzaak is dat de doelen niet gehaald worden.</p> <p>Als de oorzaak is dat de activiteiten van de zorgverlener niet voldoende gericht zijn op het bereiken van de doelen, kan dat een reden zijn om het pgb te beëindigen. Dan moet er uit het heronderzoek blijken dat de geleverde jeugdhulp/ondersteuning onvoldoende cliëntgericht en/of doeltreffend is. Dat is een teken dat de kwaliteit onvoldoende geborgd is, zoals de wetgever dat heeft bedoeld. Dat is dan de reden om het pgb te beëindigen.</p> <p>Als uit het heronderzoek blijkt dat de cliënt ook onvoldoende heeft geprobeerd om de zorg/ondersteuning bij te sturen, is dat ook een grond om het pgb in te trekken en met de cliënt te zoeken naar een passend alternatief van ZiN of ondersteuning vanuit het sociaal netwerk voor de pgb vaardigheden. Dit besluit is een besluit in de zin van Awb en dus voor bezwaar ontvankelijk.</p> <p>Als de cliënt wel voldoende pgb vaardig is en door omstandigheden is het resultaat niet gehaald, kan de cliënt een andere zorgverlener zoeken en daar een zorgovereenkomst mee afsluiten.</p>	
J&W	<p>Moet je als gemeente tijdens de onderzoeksfase zelf een tolk aanstellen of dat door de cliënt/budgethouder laten regelen?</p>	<p>Als de cliënt niet taalvaardig is, dan is aan te bevelen om een onafhankelijke tolk aan te stellen tijdens het onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte. Hier is geen onderscheid tussen Pgb en ZiN. Dit gaat alleen over de inzet van een tolk bij de onderzoeksfase.</p> <p>De gemeente kan taalvaardigheid beschouwen als een onderdeel van pgb vaardigheid.¹ Het ontbreken van taalvaardigheid kan een risico indicator zijn en dus een extra punt van aandacht bij het beoordelen van de pgb-vaardigheid. De budgethouder toont dus aan dat in een tolk is voorzien, wie dat is en of deze voldoende beschikbaar is. Daarbij is de tip om bij twijfel zelf als gemeente de tolk in te schakelen (tolkentelefoon) en te vergoeden. Dat waarborgt de onafhankelijkheid van de tolk. De kosten van een tolk tijdens de levering van ondersteuning/zorg mogen overigens niet uit Pgb worden betaald.</p> <p><small>1 Bron: Rapportage "Regie en vertegenwoordiging bij pgb-beheer", Q-consult in opdracht van Ministerie van VWS, Den Haag december 2017</small></p>	
J&W	<p>Zijn er ook risico indicatoren vanuit fraude/misbruik van Pgb om extra op te letten bij de aanvraag voor een pgb?</p> <p>2.1.3, lid 4 Wmo 2.9d Jeugdwet</p>	<p>Ja, die zijn er. Enkele voorbeelden zijn: een (informeel) zorgverlener die ook de vertegenwoordiger is, een zorgplan met vaag omschreven doelen dat door de zorgverlener is opgesteld, een gebrek aan taalvaardigheid, grote reisafstand tussen zorgverlener en cliënt of de situatie dat de zorgverlener meer de antwoorden geeft dan de cliënt tijdens het keukentafelgesprek. De zorgverlener is bij voorkeur ook geen deelnemer aan het keukentafelgesprek en ook niet bij de toetsing van de pgb-vaardigheid. De zorgverlener kan wel gewenst zijn bij het toetsen van de kwaliteit van de beoogde zorg/ondersteuning.</p> <p>Deze risico indicatoren zijn geen afwijzingsgrond. Het zijn signalen van mogelijk onrechtmatig/ondoelmatig gebruik en daarmee een teken voor de gemeente om bij het proces van vaststellen van de maatwerkvoorziening/individuele voorziening en het toekennen van pgb extra zorgvuldig te zijn.</p>	Risico indicatoren Pgb
J	<p>Mag een huisarts of specialist ook pgb toekennen?</p> <p>2.7, lid 4 Jeugdwet</p>	<p>Nee, de huisarts of specialist mag wel verwijzen, maar de bevoegdheid om pgb toe te kennen is alleen aan de gemeente gegeven in de Jeugdwet. In het geval dat de huisarts cliënt wil verwijzen naar niet-contracteerd aanbod, dient hij de cliënt te verwijzen naar de gemeente als verstrekker. De gemeente bespreekt dan met de cliënt de mogelijkheden, waaronder een pgb aanvraag. De cliënt kan dus pas van de jeugdhulp gebruik maken als er een goedgekeurde pgb-aanvraag is van de gemeente.</p> <p>Voor de Wmo geldt het zelfde principe. Let op: het verwijsrecht van (huis)arts voor een individuele voorziening is alleen in de Jeugdwet vastgelegd.</p>	
J	<p>Kan de gemeente vormen van individuele voorzieningen uitsluiten van pgb (Jeugdwet)?</p> <p>8.1.1 lid 2 Jeugdwet</p>	<p>Nee, de Jeugdwet kent geen categorale uitsluitingsgrond. Bij het wetsvoorstel invoeringswet Jeugdwet heeft de wetgever de uitsluitingsgrond zelf teniet gedaan. In de praktijk zijn er weinig aanvragen voor pgb bij jeugdhulp in kader van jeugdreclassering of een kinderschermingsmaatregel.</p> <p>Voor vragen over pgb en sociaal netwerk, zie hoofdstuk 6.</p>	

Wmo/Jeugd	Vraag (relevante wetten)	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Mag je een beschikking afgeven voor langere tijd, met periodieke heronderzoeken/controles?</p> <p>2.3.9 en 2.3.10 Wmo 8.1.3 en 8.1.4 Jeugdwet</p>	<p>Ja dat mag.</p> <p>De gemeente kan de individuele voorziening/maatwerkvoorziening en dus ook het pgb beëindigen/herzien als daar aanleiding voor is. Het college is verplicht periodiek onderzoek te doen, hoe dat gebeurt en met welke frequentie is aan de gemeente om te beslissen. Daarbij is het goed om in het pgb-plan en de beschikking vast te leggen hoe en wanneer evaluatie en heronderzoek plaatsvindt en of er specifieke doelen/activiteiten zijn die onderwerp zijn van de evaluatie/heronderzoek.</p>	
W	<p>Kan de gemeente vormen van maatwerkvoorzieningen uitsluiten van pgb (Wmo)?</p> <p>2.3.6 Wmo lid 2</p>	<p>Nee, de Wmo2015 biedt geen categorale uitsluitingsgrond.</p> <p>In de praktijk zien we dat voor Beschermd Wonen er door centrumgemeenten vaak terughoudend wordt omgegaan met pgb voor cliënten Beschermd Wonen, maar zonder dat dit leidt tot categorale uitsluiting. Er moet ruimte zijn voor pgb, maar in geval van Beschermd Wonen is met name de "redelijke waardering van belangen" van de cliënt een zwaarwegend argument om terughoudend te zijn met Pgb. Immers, de cliënt is dermate kwetsbaar dat sprake is van een voorziening met beschermend karakter. Gemeenten toetsen dan de pgb-aanvraag voor beschermd wonen extra kritisch op de pgb vaardigheid van de cliënt en de vertegenwoordiger. Zie verder hoofdstuk 7.</p>	

4. Kwaliteit van de jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning

4.1 Context

In de Jeugdwet en Wmo 2015 staat opgenomen "Een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, indien naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de zorg/ondersteuning veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt". De kwaliteit dient dus naar het oordeel van het college gewaarborgd te zijn. De invulling van die criteria veilig, doeltreffend en cliëntgericht kan de gemeente voor de Wmo zelf invullen, voor de Jeugdwet zijn de kwaliteitseisen wettelijk voorgeschreven. Een gemeente kan daar nog aanvullende eisen bij stellen. De toetsing van de kwaliteitseisen zoals in de wetten bedoeld vindt plaats bij de aanvraag en bij heronderzoek. Of en hoe intensief de gemeente tijdens de looptijd van de beschikking de kwaliteit nog toetst, is lokale invulling en hangt samen met de "strengheid" van de toets op de regievaardigheid van de budgethouder (en de evt vertegenwoordiger). Immers als de budgethouder (eventueel met de vertegenwoordiger) regie heeft, stuurt de budgethouder zelf op de kwaliteit van de verleende jeugdhulp/ondersteuning.

4.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
W	Kan de gemeente kwaliteitseisen stellen aan de zorgverlener die zorg verleent op basis van Pgb in de Wmo? 2.3.6 lid 2c Wmo	Ja dat kan. De gemeente kan eisen stellen aan de kwaliteit van het pgb via de toets vooraf ("vergewisplicht"). De gemeente kan in beleidsregels de kwaliteitscriteria nader uitwerken. Zo weet een budgethouder beter wat de toetscriteria van de gemeente zijn. Daar kunnen ook categoriale eisen onder vallen. Gezien het karakter van pgb (eigen regie door de budgethouder) past bij het formuleren van kwaliteitseisen wel terughoudendheid. Het is immers de bedoeling dat de budgethouder door middel van het pgb plan zelf bepaalt wie en onder welke voorwaarden de noodzakelijke ondersteuning levert en de gemeente dat op niveau van de budgethouder toetst. Er zijn gemeenten die voor het onderdeel beschermd wonen de kwaliteitseisen voor ZiN één op één van toepassing laten zijn voor Pgb, vanwege de kwetsbaarheid van de cliënten. Voor vragen over de naleving en handhaving van kwaliteitseisen, zie hoofdstuk 9 .	Beleidsregels Enschede Beleidsregels Zoetermeer
W	Moet de gemeente de kwaliteit van de zorgverlener toetsen en zo ja, hoe dan? 2.3.6 lid 2c Wmo	Ja, de gemeente moet de kwaliteit toetsen. De budgethouder beschrijft in het pgb-plan de in te zetten zorgverlener en de daarbij te hanteren kwaliteitseisen. Deze eisen gaan over de veiligheid, cliëntgerichtheid en doeltreffendheid van het zorgaanbod. De consulent/wijkteam medewerker bespreekt dan het pgb-plan met de cliënt (eventueel de vertegenwoordiger) en de zorgverlener en neemt daarbij de activiteiten en de kwaliteitsaspecten door. De gemeente neemt op basis daarvan een besluit of de kwaliteit voldoende is geborgd. Dit herhaalt de gemeente bij het periodiek heronderzoek als de beschikking afloopt.	
J	Hoe kan de gemeente de kwaliteitseisen uit de Jeugdwet voor het hulpaanbod toetsen? 8.1.1, lid 2c Jeugdwet	Voor de Jeugdwet zijn de wettelijke kwaliteitseisen leidend, er is geen onderscheid tussen ZiN en Pgb. De volgende kwaliteitseisen gelden voor alle professionele jeugdhulpaanbieders: <ul style="list-style-type: none"> • de norm van verantwoorde hulp, inclusief de verplichting om geregistreerde professionals in te zetten¹; • gebruik van een hulpverleningsplan of plan van aanpak als onderdeel van verantwoorde hulp; • systematische kwaliteitsbewaking door de jeugdhulpaanbieder; • verklaring omtrent het gedrag (VOG) voor alle medewerkers van een jeugdhulpaanbieder, uitvoerders van kinderschermingsmaatregelen of jeugdreclassering; • de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling; • de meldplicht calamiteiten en geweld; • verplichting om de vertrouwenspersoon in de gelegenheid te stellen zijn taak uit te oefenen. De consulent toetst de kwaliteitseisen op basis van het pgb-plan. Gemeenten kunnen zich er ook van verzekeren dat een aanbieder jeugdhulp van goede kwaliteit biedt op basis van <ul style="list-style-type: none"> • klantervaringen en eigen contacten met de betreffende aanbieder; • jaarverslagen van de betreffende aanbieder; • rapport(en) van een of meer inspecties. Voor vragen over inzet sociaal netwerk, zie hoofdstuk 7 .	Handreiking VNG: Pgb en de juiste inzet van de professional
		¹ Zie voor uitzonderingen op deze kwaliteitseis Jeugdwet, Memorie van Toelichting, paragraaf 6.5.	

5. Vertegenwoordiging

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

5.1 Context

Het pgb vraagt de volgende taken: Aanvragen van de ondersteuning (inclusief formuleren ondersteunings-, cq. zorgvraag), inkopen van de zorg/aansturen van de zorg (ook als de ondersteuningsvraag wijzigt), goed werkgeverschap, coördinatie zorgverleners, familie en mantelzorg, voeren van een administratie, verantwoording afleggen en overkoepelende taken. Als een budgethouder die taken niet allemaal zelfstandig kan vervullen, kan een vertegenwoordiger (een deel) van deze taken overnemen. We onderscheiden 4 vormen van wettelijke vertegenwoordiging: Curator, bewindvoerder, mentor, voogd. Daarnaast kan iemand een persoonlijk gemachtigde hebben, die de budgethouder vertegenwoordigt. De eisen waar de budgethouder aan moet voldoende gelden ook voor de vertegenwoordiger(s).

5.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Hoe om te gaan met situatie dat vertegenwoordiger van de cliënt ook de zorgverlener is? 2.3.6 lid 2a Wmo 8.1.1 lid 2a Jeugdwet	Dit kan de gemeente zelf in beleid vastleggen. Het wordt door de meeste gemeenten niet toegestaan, tenzij er sprake is van ondersteuning door ouders/verzorgers of familieleden 1e en 2e graad. Als de zorgverlener tevens de regie op de zorg en/of het beheer van het budget uitvoert, komt "de redelijke waardering van belangen voor de budgethouder" mogelijk in het gedrang: de zorgverlener stuurt zichzelf aan en controleert zichzelf. ¹ Veel gemeenten staan dat daarom niet toe, ook niet als de vertegenwoordiger een relatie heeft met de zorgverlener, bijvoorbeeld als medewerker van de zorgverlener. Dat staat dan uitgewerkt in de nadere regels. Bij informele zorg in de Wmo en de Jeugdwet wordt dit wel toegestaan als bijvoorbeeld ouders/verzorgers de zorgverlener zijn en tevens wettelijk vertegenwoordiger. Voor de bewindvoerder als wettelijk vertegenwoordiger gelden ook eisen uit het BW. Het instellen van het bewind en het benoemen van een bewindvoerder gebeurt door de kantonrechter, waarbij voldaan moet worden aan een aantal voorwaarden in het BW (artikel 1:435 lid 6 BW). Daarin staat dat de bewindvoerder niet tevens ...direct betrokken of behandelend hulpverlener mag zijn. Dat geldt alleen voor professionele zorgverleners en niet voor de situatie waarin een familie-bewindvoerder ook zorg verleent in het kader van het PGB. <i>1 In het Burgerlijk Wetboek is opgenomen dat een bewindvoerder, curator, of mentor, niet tevens behandelend hulpverlener mag zijn.</i>	Beleidsregels Zoetermeer
J&W	Welke vormen van vertegenwoordiging zijn er in relatie tot pgb? 2.3.6 lid 2a Wmo 8.1.1 lid 2a Jeugdwet	Er zijn 4 vormen van wettelijke vertegenwoordiging: Curator, bewindvoerder, mentor, voogd. Daarnaast kan iemand een persoonlijk gemachtigde hebben, die de budgethouder vertegenwoordigt. De machtiging wordt in een overeenkomst tussen cliënt en gemachtigde verplicht vastgelegd. Het gaat erom dat de vertegenwoordiger alle belangen van de cliënt (die gerelateerd zijn aan de budgethouder), kan behartigen en de cliënt daarin vertegenwoordigt. Svb hanteert een standaard formulier dat moet worden ingevuld door budgethouders en gemachtigde. In de model zorgovereenkomsten van Svb staat opgenomen: "Een vertegenwoordiger is een persoon die namens u bijvoorbeeld formulieren invult, met uw zorgverlener overlegt en contacten met Dienstverlening PGB (de Svb, red.) voor u onderhoudt."	Rapportage regie en vertegenwoordiging bij pgb beheer Svb zorgovereenkomsten en formulieren Svb formulier vertegenwoordiging
J&W	Is hulp bij beheer van het pgb hetzelfde als vertegenwoordiging? 2.3.6 lid 2a Wmo 8.1.1 lid 2a Jeugdwet	Nee, iemand die hulp biedt bij het beheer is geen vorm van vertegenwoordiging. Het verschil is dat de verantwoordelijkheid voor het pgb blijft bij de budgethouder. De budgethouder moet voldoende pgb vaardig zijn. Degene die hulp biedt, kan namelijk geen besluiten nemen namens de budgethouder (in tegenstelling tot een wettelijk vertegenwoordiger of een gemachtigde). Hulp bij aspecten van het pgb kan dus altijd, maar kent geen "status".	Rapportage regie en vertegenwoordiging bij pgb beheer
J&W	Welke eisen kan de gemeente stellen aan de (wettelijke) vertegenwoordiger voor het beheer van het pgb? 2.3.6 lid 2a Wmo 8.1.1 lid 2a Jeugdwet	Nee, iemand die hulp biedt bij het beheer is geen vorm van vertegenwoordiging. Het verschil is dat de verantwoordelijkheid voor het pgb blijft bij de budgethouder. De budgethouder moet voldoende pgb vaardig zijn. Degene die hulp biedt, kan namelijk geen besluiten nemen namens de budgethouder (in tegenstelling tot een wettelijk vertegenwoordiger of een gemachtigde). Hulp bij aspecten van het pgb kan dus altijd, maar kent geen "status".	Rapportage regie en vertegenwoordiging bij pgb beheer Svb zorgovereenkomsten en formulieren Svb formulier vertegenwoordiger

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Kan een bewindvoerder vertegenwoordiger zijn van een budgethouder? 2.3.6, lid 2a Wmo 8.1.1, lid 2a Jeugdwet	Ja dat kan. Maar de bewindvoerder wordt door de rechtbank aangewezen, om de vermogensrechtelijke/financiële belangen van de budgethouder te behartigen. Hieronder valt bijvoorbeeld het tekenen van bankoverschrijvingen of het opzeggen van de huurovereenkomst van een woning. De bewindvoerder vervult (als bewindvoerder sec) dus geen andere taken zoals werkgeversrol en regie op de ondersteuning/zorg. Een bewindvoerder mag overigens vanuit het Burgerlijk Wetboek geen direct betrokken hulpverlener zijn.	Rapportage regie en vertegenwoordiging bij pgb beheer

6. Tariefstelling

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

6.1 Context

De gemeente moet zorgen dat de budgethouder passende ondersteuning/jeugdhulp in kan kopen. De gemeente stelt een budget beschikbaar, dat voldoende moet zijn om de noodzakelijke ondersteuning/jeugdhulp in te kopen. Dat wordt in de Wmo en jeugdwet "een toereikend tarief" genoemd. De onderbouwing daarvan (hoe de gemeente komt tot een tarief en waarom dat tarief toereikend is) moet de gemeente opnemen in de verordening. Vanuit doelmatige inzet moet het tarief niet hoger zijn dan een vergelijkbaar gecontracteerd aanbod. De meeste gemeenten leiden het Pgb tarief af van hun ZiN tarief. Dat is dan ook de onderbouwing dat het tarief toereikend is. De ZiN tarieven zijn immers afgeleid van een normatieve berekening of een marktconsultatie waarbij de relevante regelgeving/branchenormen zijn toegepast. De AMvB reële kostprijs (Wmo 2015) en de norm verantwoorde werktoedeling (Jeugdwet) zijn van toepassing.

6.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Welke typen van zorgverleners kun je onderscheiden	<p>Gemeenten hanteren verschillende onderverdelingen van de typen zorgverleners. Sommige gemeenten gaan uit van "formeel" en "informeel". Daarbij is "informeel" de term die wordt gebruikt voor inzet van het sociaal netwerk met een pgb. Met "Formeel" wordt dan bedoeld op de professionele zorgverlener.</p> <p>De Svb hanteert overeenkomsten voor verschillende soorten zorgverleners:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgovereenkomst 'met een instelling' • Zorgovereenkomst 'van opdracht' (met een freelancer/eenmanszaak) • Arbeidsovereenkomst 'met een partner of familielid' • Overeenkomst met partner of familielid, zie vragen, antwoorden en voorbeelden onder hoofdstuk 7 	Svb zorgovereenkomsten
J&W	<p>Hoe kom je tot tarieven voor Pgb als je voor de ZiN met arrangementen/outputgerichte bekostiging werkt?</p> <p>2.1.3b Wmo 2.3.6, lid 5 Wmo 2.9 c Jeugdwet 8.1.1, lid 4 Jeugdwet</p>	<p>Er zijn 2 methoden om hiermee om te gaan: (1) Pgb ook outputgericht (met een arrangementstarief) bekostigen of (2) Pgb inspanningsgericht (p*q) bekostigen.</p> <p>(Ad 1) In het eerste geval (outputgericht Pgb bekostigen) is de hoogte van het arrangementstarief tevens het beschikbaar gesteld budget. Daarbij kan de gemeente ervoor kiezen dat tarief te verlagen met een percentage omdat er aan minder kwaliteits- en verantwoordingseisen hoeft te worden voldaan en budgethouders vaak kiezen voor kleinschalige zorgverleners. De hoogte van het percentage kan de gemeente dan onderbouwen met de verminderde administratieve eisen, de minder hoge overhead en hogere productiviteit.</p> <p>Aan de andere kant kan de budgethouder niet "middelen" tussen cliënten. Een ZiN zorgverlener kan dat wel waardoor de zorgverlener gemiddeld met het tarief uit moet kunnen komen. Een budgethouder heeft dus niet de mogelijkheden om schaalvoordelen te behalen bij de inkoop van de zorg of ondersteuning.</p> <p>Met het vastgesteld arrangementstarief zou de budgethouder in staat moeten zijn de noodzakelijke ondersteuning/zorg in te kopen. Als de budgethouder daar niet mee uit kan komen kan maatwerk worden toegepast, al dan niet op basis van een hardheidsclausule. De argumentatie dat dit een toereikend tarief is, komt dan voort uit de onderbouwing van de ZiN tarieven.</p> <p>De gemeente maakt keuzes voor het tarief en neemt de onderbouwing op in de verordening, met uitwerking in de nadere regels.</p> <p>(Ad 2) In het geval van inspanningsgericht stelt de gemeente een maximaal uurtarief vast, in de meeste gevallen afgeleid van de ZiN arrangement tarieven. Dat tarief kan de gemeente berekenen aan de hand van de kostprijs opbouw van de ZiN tarieven, ook deze zijn herleidbaar naar een (gemiddeld) uurtarief en een (gemiddeld) aantal uren. Deze tarieven kunnen voor de Wmo eventueel worden verlaagd met een percentage omdat de pgb zorgverlener bijvoorbeeld aan minder kwaliteits- en verantwoordingseisen hoeft te voldoen of omdat er een hogere productiviteit en lagere overhead geldt. Let erop dat dit mede afhankelijk is van de keuzes omtrent kwaliteitseisen (zie 2.1) en dat dit t.a.v. kwaliteitseisen dus niet voor de Jeugdwet kan gelden omdat daar de kwaliteitseisen gelijk zijn gesteld voor ZiN en Pgb.</p> <p>Als er geen herleidbaar tarief is, zijn er twee opties: (1) een eerder gehanteerd tarief gebruiken voor p*q als dat eerder is gehanteerd (als er eerder een inspanningsgerichte bekostigingsvariant is gebruikt) en dat te indexeren. (2) Alsnog een genormeerd tarief opbouwen op basis van historisch gebruik.</p> <p>De gemeente maakt keuzes voor het tarief en neemt de onderbouwing op in de verordening, met uitwerking in de nadere regels.</p>	Verordening gemeente Rotterdam

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Hoe kom je tot tarieven voor Pgb als je voor de ZiN met populatiebepoortiging werkt? 2.1.3b Wmo 2.3.6, lid 5 Wmo 2.9 c Jeugdwet 8.1.1, lid 4 Jeugdwet	De gemeente kan vanuit de totstandkoming van het budget voor de populatiebepoortiging komen tot een maximaal uurtarief. Dan is het tarief afgeleid van de opbouw van het ZiN tarief en dat is dan de onderbouwing dat sprake is van een toereikend tarief. Dat gaat echter alleen als de populatiebepoortiging herleidbaar is naar een (gemiddeld) uurtarief. Als er geen herleidbaar tarief is, zijn er twee opties: (1) een eerder gehanteerd tarief gebruiken voor p*q (als er eerder een inspanningsgerichte bepooortigingsvariant is gebruikt) en dat te indexeren. (2) alsnog een genormeerd tarief opbouwen op basis van historisch gebruik. Neem de keuze die wordt gemaakt, op in de verordening als onderbouwing van het toereikend tarief.	Verordening Utrecht
J&W	Wat doe je als het gevraagde tarief voor Pgb hoger is dan het maximum ZiN tarief voor een vergelijkbare voorziening? 2.3.6, lid 5 Wmo 8.1.1, lid 4 Jeugdwet	Als het gevraagde tarief hoger is dan de door de gemeente vastgestelde max. tarieven, wordt het pgb voor dat deel geweigerd en moet cliënt dat zelf bijbetalen. Er zijn wel uitzonderingen mogelijk, als uit het persoonlijk plan of pgb-plan blijkt waarom er een hoger tarief nodig is. Als er zeer gespecialiseerde ondersteuning of zorg nodig is, waardoor dat tarief hoger moet zijn, kan dat worden toegekend als gevolg van een hardheidsclausule. Immers een gemeente moet wel een passende voorziening en een toereikend tarief bieden. Het pgb kan dus alleen worden geweigerd voor het deel dat hoger is dan het vastgestelde maximum tarief. De budgethouder betaalt dan zelf het verschil. Er zijn ook gemeenten die toestaan dat het verschil in tarief wordt gecompenseerd door minder uren in te kopen. Andere gemeenten kiezen daar niet voor, omdat de doelen dan niet bereikt kunnen worden als de hoeveelheid uren wordt verminderd.	
J&W	Hoe kom je tot een toereikend tarief als er voor de betreffende voorziening geen ZiN aanbod is gecontracteerd?	Dit is afhankelijk van de wijze waarop de gemeente de ZiN tarieven onderbouwt. Als de tarieven normatief zijn opgebouwd, kan met de kostprijs methode voor de betreffende voorziening een tarief worden afgeleid. Als de gemeente geen normatief opgebouwde tarieven heeft, kan marktconsultatie uitkomst bieden. Een praktische oplossing kan zijn dat de budgethouder wordt gevraagd om meerdere offertes te overleggen en op basis daarvan tot een tarief te komen.	
J	Hoe kun je er mee omgaan als Pgb wordt overgenomen bij verhuizing? 8.1.1, lid 1 Jeugdwet 2.3.1, lid 1 Jeugdwet 8.1.1, lid 4 Jeugdwet	Ten eerste geldt dat de individuele situatie van de cliënt leidend is (zie hoofdstuk 2). Dus de gemeente kan er voor kiezen onderzoek te doen na de melding. De "nieuwe" gemeente kan er ook voor kiezen het pgb voor de individuele voorziening één op één over te nemen. Als de gemeente de voorziening één op één overneemt gaat het om de vraag: "Welke tarieven worden gehanteerd bij overname en voor welke termijn?" Een praktische werkwijze kan zijn om de voorziening (inclusief tarief) over te nemen en daar een redelijke termijn aan te verbinden. Als gemeenten bijvoorbeeld gewoon zijn een maximale looptijd van individuele voorziening te geven van een jaar, zou dat ook als overgangstermijn van het tarief kunnen gelden. Dus de cliënt krijgt de "oude" voorziening dan als "garantie" in de overgangstermijn van een jaar, waarna het heronderzoek volgt.	
J&W	Hoe kun je omgaan met teruggang in tarieven (bijvoorbeeld bij overgang van 18-/18+)? 2.1.3b Wmo 2.3.6, lid 5 Wmo 2.9 c Jeugdwet 8.1.1, lid 4 Jeugdwet	Er zijn 3 opties: 1. De gemeente kan er voor kiezen de tarieven voor Wmo en Jeugdwet te harmoniseren. 2. De gemeente kan er voor kiezen de tarieven Wmo en Jeugd apart te onderbouwen (dus niet harmoniseren) en vroegtijdig naar cliënten Jeugdwet te communiceren over de tarieven voor de Wmo. 3. De gemeente kan ervoor kiezen om een overgangstermijn te hanteren waarin het verschil in tarief stapsgewijs wordt afgebouwd. Bij elke variant onderbouwt de gemeente hoe de tarieven tot stand komen en laat de samenhang zien met de benodigde kwaliteitseisen. De uitwerking van de tarieven voor ZiN zijn dan de referentie voor de Pgb tarieven. Goede en vroegtijdige informatievoorziening naar budgethouders is van belang.	

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Wat betekent de Wet Minimumloon voor de tariefstelling die de gemeente moet hanteren voor pgb bij inzet sociaal netwerk?</p> <p>En wat betekent de ministeriële regeling voor hulp uit het sociaal netwerk?</p>	<p>Dit antwoord gaat uit van de situatie vanaf 1 mei 2019, als de ministeriële regeling in werking treedt. Vanaf dat moment geldt de volgende situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is sprake van een arbeidsovereenkomst: <ul style="list-style-type: none"> • de wet Minimumloon is van toepassing en de budgethouder betaalt dus cf Wet Minimumloon. • Er is sprake van een overeenkomst van opdracht: <ul style="list-style-type: none"> • er wordt minimumloon betaald; • de budgethouder maakt gebruik van de ministeriële regeling (de opties zijn afhankelijk van keuze van de gemeente voor 1 of beide opties): <ul style="list-style-type: none"> • Een symbolische tegemoetkoming van maximaal € 141,- per kalendermaand (een gemeente kan deze ook lager bepalen). De ontvanger moet dit opgeven in de aangifte inkomstenbelasting. • Per maand een forfaitair bedrag als onkostenvergoeding uit te betalen voor de volgende, door de hulp, gemaakte kosten: <ul style="list-style-type: none"> • levensmiddelen • reiskosten • kleding • schoonmaakmiddelen. <p>Vanaf 1 mei 2019 zullen alle personen die vanuit een overeenkomst van opdracht werken en betaald worden uit een persoonsgebonden budget (pgb), of minimaal het minimumuurloon moeten krijgen, of gebruik moeten gaan maken van de nieuwe regeling, met de zogenaamde 'verklaring'. Nog niet alle budgethouders betalen nu het wettelijk minimumloon. Het gaat om de budgethouders die nog tot 1 mei 2019 in de uitzonderingscategorie vallen.</p> <p>De minister van VWS heeft voor de gevallen waar sprake is van overeenkomst van opdracht voor sociaal netwerk een regeling vastgesteld: de ministeriële regeling voor hulp uit het sociaal netwerk (betaald uit een pgb). De regeling biedt gemeenten twee opties, die apart of naast elkaar gebruikt kunnen worden:</p> <p>Deze twee maatregelen bieden de budgethouder een mogelijkheid om hun informele hulp in te zetten zonder dat daarbij sprake is van een arbeidsrelatie (en dus van een minimumloon). Er wordt dan niet meer met een zorgovereenkomst van opdracht gewerkt, maar met een verklaring. De SVB levert deze modelverklaring, die budgethouders moeten gebruiken. Als een gemeente beide opties opneemt in het beleid dan kunnen de twee opties gecombineerd worden.</p> 	<p>VNG website Pgb</p>
J&W	<p>Hoe kun je omgaan met inzet van sociaal netwerk voor gespecialiseerde zorg/behandeling? En hoe kom je dan tot een tarief?</p> <p>2.9 c Jeugdwet 8.1.1, lid 4 Jeugdwet 8.1.1, lid 3</p>	<p>De eerste vraag is of het sociaal netwerk ingezet kan worden voor behandeling. Er zijn gemeenten die dat niet toestaan, omdat niet voldaan kan worden aan de kwaliteitseis/branchestandaard van een professionele relatie tussen zorgverlener en cliënt.</p> <p>Er zijn ook gemeenten die het wel toestaan, waarbij de inzet van een professioneel zorgverlener wordt gecombineerd met inzet uit sociaal netwerk .</p> <p>Als er sprake is van hoog gespecialiseerde zorg, dan kan het tarief worden afgeleid van het tarief dat voor ZiN hiervoor wordt gehanteerd. Zie de antwoorden op de vragen hiervoor over de onderbouwing van het tarief.</p>	

7. Pgb en sociaal netwerk

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

7.1 Context

Gemeenten kunnen voor de Wmo in de verordening uitwerken **onder welke voorwaarden betreffende het tarief** budgethouders ondersteuning mogen inschakelen uit het eigen sociale netwerk, bekostigd uit het pgb.

Gemeenten kunnen voor de **Jeugdwet** in de verordening uitwerken **onder welke voorwaarden** de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk.

Bij de beoordeling van een aanvraag Pgb met de inzet van het sociaal netwerk worden dezelfde stappen doorlopen als bij elke aanvraag (zie [hoofdstuk 1](#)). Dat geldt zowel voor de Wmo als de Jeugdwet. Daarbij ligt extra de nadruk op de thema's: (1) de relatie met de draagkracht/gebruikelijke zorg/ondersteuning vanuit ouders/familie/sociaal netwerk, (2) beoordelen van de kwaliteit van de zorgverlener.

De inzet van sociaal netwerk met pgb is op 2 aspecten verschillend tussen Jeugdwet en Wmo. Ten eerste is in geval van jeugdhulp de ouder per definitie ook de wettelijk vertegenwoordiger van de budgethouder, wat bij de Wmo niet zo is. Ten tweede is er de ouderlijke zorgplicht bij jeugdigen.

In de [model verordeningen Wmo2015 en Jeugdwet](#) van de VNG staat opgenomen hoe de onderzoeksfase is opgebouwd en hoe de inzet van sociaal netwerk wordt betrokken bij het bepalen van de noodzakelijke voorziening (en dus ook bij een pgb met inzet voor sociaal netwerk).

Voor de Wmo staat opgenomen dat bij het onderzoek naar de noodzakelijke ondersteuning eerst wordt gekeken of daar in kan worden voorzien met mantelzorg of hulp van andere personen uit het sociaal netwerk. Waar dat niet mogelijk is en er een maatwerkvoorziening noodzakelijk is, kan er (onder voorwaarden) sociaal netwerk worden ingezet met Pgb.

Voor de Jeugdwet staat opgenomen dat bij het onderzoek naar de noodzakelijke hulp, ondersteuning en zorg bekeken wordt of en in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren toereikend zijn om zelf de nodige ondersteuning, hulp en zorg te kunnen bieden. Waar dat niet mogelijk is en er is een individuele voorziening noodzakelijk, kan er (onder voorwaarden) sociaal netwerk worden ingezet met Pgb.

7.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J	Mag een gemeente een aanvraag voor pgb voor sociaal netwerk weigeren? 8.1.1, lid 3&4 Jeugdwet	Er zijn geen aparte weigeringsgronden voor een aanvraag Pgb specifiek voor sociaal netwerk. De gemeente mag wel in de verordening opnemen onder welke voorwaarden het pgb gebruikt mag worden voor inzet vanuit het sociaal netwerk. Indien een aanvraag niet voldoet aan die voorwaarden is dat een weigeringsgrond. In de Memorie van Toelichting van Jeugdwet wordt daar aan toegevoegd dat de doelmatigheid een belangrijk criterium kan zijn voor gemeenten om de voorziening voor inzet van het sociaal netwerk al dan niet in pgb te verstrekken.	
W	Mag een gemeente een aanvraag voor pgb voor sociaal netwerk weigeren? 2.3.6, lid 4 en 5 Wmo	Er zijn geen aparte weigeringsgronden voor een aanvraag Pgb specifiek voor sociaal netwerk. De gemeente mag wel in de verordening opnemen onder welke voorwaarden betreffende het tarief (LET OP anders dan bij Jw) het pgb gebruikt mag worden voor inzet vanuit het sociaal netwerk. In de Memorie van Toelichting van Wmo wordt daar aan toegevoegd dat de doelmatigheid een belangrijk criterium kan zijn voor gemeenten om de voorziening voor inzet van het sociaal netwerk al dan niet in pgb te verstrekken.	

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Hoe kun je als gemeente beleid vaststellen over pgb en sociaal netwerk?</p> <p>2.3.6, lid 4 Wmo 8.1.1, lid 3 Jeugdwet</p>	<p>Bij de jeugdwet staat de beoordeling van de individuele situatie van de cliënt en het systeem voorop. Het gaat om de cliënt en welke ondersteuning, hulp en zorg naar aard en omvang nodig zijn voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. Daarna worden de mogelijkheden bekeken die er zijn om dat met inzet van eigen kracht en algemene voorzieningen te bereiken. Daar valt ook de ouderlijke zorgplicht voor jeugdigen onder.</p> <p>In de Wmo2015 wordt eerst vastgesteld wat de hulpvraag is en welke problemen worden ondervonden bij de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie, dan wel het zich kunnen handhaven in de samenleving.</p> <p>Wanneer die problemen voldoende concreet in kaart zijn gebracht, kan worden bepaald welke ondersteuning naar aard en omvang nodig is om een passende bijdrage te leveren aan de zelfredzaamheid of participatie van de ondersteuningsvrager, onderscheidenlijk het zich kunnen handhaven in de samenleving. Vervolgens is te onderzoeken of en in hoeverre de eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door andere personen uit het sociale netwerk en voorliggende (algemene) voorzieningen de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden.</p> <p>Er zijn gemeenten die de oude beleidsregels CIZ (of andere standaarden) vertalen in beleidsregels om te bepalen wat de gebruikelijke (en dus bovengebruikelijke) zorg is die je mag verwachten. Dat is een praktische benadering en het geeft duidelijkheid en rechtszekerheid aan de cliënt. Aan de andere kant kennen de Jeugdwet en Wmo deze begrippen feitelijk niet. De individuele situatie kan andere inzet vragen, wat juist meer of minder inzet van de ouders/verzorgers/sociaal netwerk vraagt. De complexe factor is dat ouders/verzorgers/anderen in het sociaal netwerk bepaalde ondersteuning of hulp willen verlenen op basis van een pgb.</p> <p>De vraag bij het beoordelen van de situatie is dan of deze hulp gezien kan worden als de sociale basis/eigen kracht van de cliënt en diens omgeving of niet? Is dat qua draagkracht te verwachten en in hoeverre geeft dat risico op uitval als de belasting van het sociaal netwerk te groot is? Bovendien kan de onplanbaarheid van de benodigde zorg en begeleiding een belangrijke rol spelen.</p> <p>Bij de individuele aanvraag gaat het erom wat bijdraagt aan het bereiken van de doelen van de cliënt gezien diens beperkingen, wat houdbaar is voor de inzet van het sociaal netwerk en wat voldoende rechtszekerheid biedt aan de cliënt. Er is kortom geen vast raamwerk dat voor de inzet van pgb voor sociaal netwerk kan worden gehanteerd.</p>	<p>Website serviceorganisatie jeugd ZHZ</p>
J&W	<p>Hoe toets je als gemeente de kwaliteit van een zorgverlener uit het sociaal netwerk?</p> <p>2.3.6, lid 4 Wmo 2.3.6, lid 2c Wmo 8.1.1, lid 3 Jeugdwet 8.1.1, lid 2c Jeugdwet</p>	<p>Zorg dat de cliënt een pgb-plan opstelt met daarin uitgeschreven de doelen, activiteiten en evaluatiemomenten. Laat de cliënt in het pgb-plan de activiteiten aan de doelen verbinden en inzichtelijk maken wie wat in die activiteiten kan doen (gezin, sociaal netwerk, school, algemene voorziening) en voor welke activiteiten een individuele voorziening nodig is. Deze activiteiten kunnen vervolgens in uren per week worden uitgedrukt. Deze activiteiten en doelen zijn dan ook de basis voor de (periodieke) evaluatie met de budgethouder. Als de activiteiten een relatie hebben met een behandeling, zorg dan voor de combinatie van inzet professionele ondersteuning en sociaal netwerk. De professionele ondersteuning kan voorkomen dat overbelasting optreedt en kan het sociaal netwerk leren de juiste handelingen in te slijten/automatiseren.</p>	<p>Website GGD Hart voor Brabant</p>
J&W	<p>Hoe bepaal je welke hoeveelheid uren nodig is voor het resultaat en hoe onderbouw je dat naar het sociaal netwerk?</p> <p>2.3.2 Wmo 2.3.1 Jeugdwet</p>	<p>Zorg dat de cliënt een pgb-plan opstelt met daarin uitgeschreven doelen, gebaseerd op de uitkomsten van het onderzoek/familiegroepsplan. Bepaal aan de hand van een referentiekader wat hiervan een te verwachten niveau van gebruikelijke zorg is. Laat de cliënt in het pgb-plan de activiteiten aan de doelen verbinden en inzichtelijk maken wie wat in die activiteiten kan doen (gezin, sociaal netwerk, school, algemene voorziening) en voor (een deel van) welke activiteiten een individuele voorziening nodig is. Deze activiteiten kunnen vervolgens in uren per week worden uitgedrukt en op realiteitswaarde worden getoetst.</p>	
J&W	<p>Moet je het inkomensaspect betrekken in de beoordeling van de pgb aanvraag voor inzet sociaal netwerk?</p> <p>2.3.2 Wmo 2.3.1 Jeugdwet</p>	<p>Nee, dat moet niet. De vergoeding vanuit het pgb is op zichzelf geen argument om de ondersteuning uit sociaal netwerk te bekostigen. Als achteruitgang in inkomen een duidelijk verband kent met de individuele situatie van de cliënt, moet dit aspect wel worden betrokken bij het in kaart brengen van de leefsituatie.</p>	

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Hoe ga je om met de inzet van professionele handelingen die als ondersteuning vanuit het sociaal netwerk worden ingezet?</p> <p>2.3.6, lid 4 Wmo 2.3.6, lid 2c Wmo 8.1.1, lid 3 Jeugdwet 8.1.1, lid 2c Jeugdwet</p>	<p>Hier gaan gemeenten verschillend mee om. Beoordeling van de kwaliteit van de zorgverlener staat voorop, gezien de individuele situatie/omstandigheden van de cliënt. Het zorgaanbod moet passend zijn. Sommige gemeenten kiezen ervoor om behandeling uit te sluiten van pgb door sociaal netwerk (vanwege ontbreken van professionele afstand met de cliënt).</p> <p>Anderzijds kunnen activiteiten als inslijten van handelingen/gedrag door het sociaal netwerk onder begeleiding van professionele ondersteuning wel doeltreffend en cliëntgericht zijn. Dat valt dan niet onder behandeling en kan wel een doelmatige manier zijn om de behandeling effectief te laten zijn. De verantwoordelijkheid voor de activiteiten berust bij de behandelaar.</p>	<p>Website serviceorganisatie jeugd ZHZ</p>
J	<p>Moet bij het verstrekken van een pgb jeugdhulp waarbij ouders de hulp gaan verlenen aan hun kind, door de ouders een VOG worden afgegeven aan de gemeente?</p> <p>8.1.1, lid 2c Jeugdwet</p>	<p>Nee, dat moet niet. De kwaliteitseisen zoals benoemd zijn in de Jeugdwet gelden alleen voor professionele zorgverleners. Gemeenten mogen zelf voorwaarden en minimale kwaliteitseisen stellen aan de zorgverlener uit het sociaal netwerk en dat in de verordening vastleggen. Sommige gemeenten stellen daarin een VOG verplicht en dat deze zorgverlener deze VOG desgevraagd moet kunnen overhandigen aan de gemeente als verstrekker. Dat kan dus ook gelden voor de ouder/verzorgers. Aan de andere kant is de ouder/verzorgende al verantwoordelijk voor de opvoeding en zorg voor de jeugdige en heeft dus vanuit die verantwoordelijkheid al het dagelijks contact met hun kind.</p>	
J&W	<p>Hoe voorkom je dat pgb een inkomensvoorziening wordt waar het gezin afhankelijk van wordt?</p> <p>2.3.2 Wmo 2.3.6, lid 4 Wmo 2.3.1 Jeugdwet 8.1.1, lid 3 Jeugdwet</p>	<p>Bij de afweging om een pgb toe te kennen voor sociaal netwerk, hoort ook de afweging in hoeverre de inzet vanuit het pgb een belemmering vormt om deel te nemen aan het arbeidsproces. Het pgb is immers bedoeld als budget om de noodzakelijke ondersteuning/zorg te bieden en niet als inkomensvoorziening. Aan de andere kant is de belastbaarheid van het systeem een criterium dat de gemeente moet meenemen in de overwegingen. In de integrale benadering van de leefsituatie hoort ook deze invalshoek te worden meegenomen. In het keukentafelgesprek kan de aanvrager/zorgverlener hierop worden gewezen.</p>	

8. Beschermd wonen en wooninitiatieven

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

8.1 Context

Sinds 1 januari 2015 zijn alle gemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen op grond van de Wmo 2015. In eerste instantie is de organisatie en de budgetverantwoordelijkheid een taak van de centrumgemeenten. De verantwoordelijkheid en het budget voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang worden overgeheveld naar alle gemeenten. Onder de Wmo 2015 kunnen alle maatwerkvoorzieningen worden verstrekt als pgb. Dat geldt ook voor beschermd wonen: dit kan in de vorm van een pgb.

Gezien de kwetsbare doelgroep van beschermd wonen is er verhoogd risico op misbruik, zo laat de praktijk zien bij pgb's voor mensen met lichte verstandelijke of psychische beperkingen. Daarnaast is er nog een bijzondere vorm van beschermd wonen die veel met pgb wordt ingevuld: de kleinschalige woon- en ouderinitiatieven. Vanuit VNG is er een aparte [handreiking pgb en beschermd wonen](#).

8.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
W	Welke beleidskeuzes heb je als gemeente op het gebied van woon- en ouderinitiatieven? 2.1.2 Wmo	Ouderinitiatieven passen goed bij de uitgangspunten van de transformatie in het sociaal domein. Participatie en zelfredzaamheid zijn het uitgangspunt van een ouderinitiatief. Daarom kan een gemeente het beleid voor ouderinitiatieven in pgb apart uitwerken, zodat voor initiatiefnemers snel duidelijk is hoe de gemeente tegenover een ouderinitiatief staat. Daarnaast is het vinden van geschikte huisvesting vaak een probleem. De gemeente kan hier in woon-zorgbeleid in overleg met woningcorporaties afspraken over maken hoe initiatieven worden gestimuleerd en gefaciliteerd. De kennisondersteuning van ouders over woon- en ouderinitiatieven vindt plaats via Per Saldo en vanuit de brancheverenigingen Actiz en Branchevereniging kleinschalige zorg.	
W	Hoe kun je als gemeente woon- en ouderinitiatieven ondersteunen/stimuleren? 2.1.2 Wmo	Ouderinitiatieven lopen tegen een aantal beperkingen aan: Continuïteit en duidelijkheid over regels, opstartproblemen bij het beginnen van een ouderinitiatief, verschraving van budgetten, collectief organiseren van zorg met pgb's ¹). Voor die beperkingen kan een gemeente de volgende alternatieven organiseren: kennisondersteuning voor beleid op gebied van ouderinitiatieven in de gemeente, goede en duidelijke informatievoorziening en heldere regels over het gebruik van de budgetten, eventueel een startsubsidie voor ouders die een ouderinitiatief overwegen. Daarnaast kan een gemeente overwegen om de ondersteuning niet via een pgb maar via een subsidie te verstrekken. Dat heeft als voordeel dat het collectieve karakter beter kan worden benadrukt. Aan de andere kant blijft het feit dat vanuit de Wmo de voorziening voor de individuele cliënten in hun situatie wordt bekeken. De continuïteit van zorg/ondersteuning blijft dus een vraagstuk want die individuele situatie kan per cliënt verschillen. Dat is ook een aspect dat de initiatiefnemers goed moeten overwegen de plannen bij de start van een initiatief. ¹ Bron: https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Net_als_thuis	Website Per Saldo Website branchevereniging kleinschalige zorg Website regelhulp
W	Kan een gemeente de pgb's van de cliënten in een wooninitiatief samenvoegen, zodat binnen het wooninitiatief de inzet van ondersteuning en zorg kan worden geoptimaliseerd? 2.3.2 Wmo 2.3.6, lid 1a Wmo	Juridisch is dit niet mogelijk. Bij ieder onderzoek (of heronderzoek) staat de individuele situatie van de cliënt centraal. Continuïteit van ondersteuning is daarbij een belangrijk aspect, maar het onderzoek is niet gericht op het wooninitiatief als "aanbod". Praktisch kan er wel voor worden gekozen om de looptijden van indicaties van de cliënten zoveel mogelijk gelijk te trekken. Als er bij de herindicaties wijzigingen optreden, geeft dat de initiatiefnemers duidelijkheid over de gevolgen. Zo krijgen de initiatiefnemers de gelegenheid na te denken over alternatieven zodat de continuïteit van de ondersteuning zoveel mogelijk is gewaarborgd. Er zijn ook gemeenten die kennen een toeslag toe aan kleinschalige wooninitiatieven voor de kosten van de zorginfrastructuur in plaats van dat dit deel aan afzonderlijke budgethouders wordt toegekend. Dat waarborgt de continuïteit van een wooninitiatief zoveel mogelijk. In de "business case" van een ouderinitiatief moet ook het aspect uit- en instroom zijn opgenomen, afhankelijk van de doelgroep. Het is niet realistisch als er geen uitstroom wordt opgenomen. Dat kan ook contra productief werken voor individuele ontwikkeling en mogelijke uitstroom van cliënten.	
W	Kan een gemeente bij een wooninitiatief langlopende indicaties afgeven om zekerheid te geven over de financiën? 2.3.2 Wmo 2.3.6, lid 1a Wmo	Ja, juridisch is dat mogelijk. Echter, bij ieder onderzoek (of heronderzoek) staat de individuele situatie van de cliënt centraal. Continuïteit van ondersteuning is daarbij een belangrijk aspect, maar het onderzoek is dus niet gericht op het wooninitiatief als "aanbod". Praktisch kan er wel voor worden gekozen om de looptijden van indicaties van de cliënten zoveel mogelijk gelijk te trekken. Zie verder het antwoord op de vorige vraag.	

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
W	<p>Welke kwaliteitseisen kan de gemeente stellen bij beschermd wonen en hoe toets je dat?</p> <p>2.3.6, lid 2a Wmo 2.3.6, lid 2c Wmo</p>	<p>Veel gemeenten kiezen ervoor om de kwaliteitseisen beschermd wonen voor ZiN ook toe te passen op Pgb. Zie verder hoofdstuk 4.</p>	<p>VNG handreiking pgb en beschermd wonen</p>
W	<p>Moet de gemeente vooraf de brandveiligheid en openbare orde aspecten toetsen bij beschermd wonen met pgb?</p> <p>2.3.6, lid 2c Wmo</p>	<p>Ja, de gemeente dient ook de veiligheid van de zorgverlener te beoordelen, daarbij hoort ook de brandveiligheid. Dat is dus onderdeel van het kwaliteitskader. Voor de brandveiligheidseisen en de wijze van toetsing zie verder de regelgeving in Bouwbesluit.</p>	
W	<p>Bij beschermd wonen betreft het vaak cliënten die zelf niet pgb vaardig zijn. Waar toets je het beheer op dat vaak door een ander wordt uitgevoerd? Hoe ver ga je daarin als gemeente?</p> <p>2.3.6, lid 2a</p>	<p>Meerdere gemeenten voeren op dit gebied een stringent beleid, pgb in beschermd wonen wordt daar extra kritisch beoordeeld. De eisen t.a.v. pgb vaardigheid gelden ook voor de vertegenwoordigers, dus de gemeente moet de pgb vaardigheid van cliënt en zijn vertegenwoordigers toetsen. Daar moet een gemeente ver in kunnen gaan, omdat de cliënten zelf kwetsbaar zijn en de gemeente verantwoordelijk is om vast te stellen of er sprake is van redelijke waardering van belangen door de cliënt. Gemeenten sluiten uit dat de zorgverlener ook de vertegenwoordiger is. Let erop dat dit ook geen medewerkers van de zorgverlener zijn die dit als natuurlijk persoon doen. In de praktijk van beschermd wonen is de pgb vaardigheid meestal voldoende geborgd als er familie is betrokken. Waar een instelling de vertegenwoordiger is (of een natuurlijk persoon zonder relatie met de cliënt), dient de gemeente extra alert zijn. Daar kan sprake zijn van bewindvoering/curatorchap en dat is niet voldoende als cliënt vertegenwoordiging, zie hoofdstuk 4.</p>	<p>VNG handreiking pgb en beschermd wonen</p>

9. Naleving en handhaving

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

9.1 Context

In de afgelopen jaren, zowel voor als na de transitie is gebleken dat er met regelmaat misbruik wordt gemaakt van pgb's. Het betreft met name zorgverleners die cliënten "ronselen" en zonder de juiste ondersteuning te verlenen, onrechtmatig en ondoelmatig werken. Deze praktijken ondergraven het draagvlak voor de voorzieningen en de zorg komt zo niet op de goede plek. Gemeente kunnen deze praktijken voorkomen als zij hun beleid en uitvoering fraudebestendig organiseren. Daarom hier ook een hoofdstuk over naleving en handhaving. Ook op dit vlak heeft de VNG door het Kenniscentrum Handhaving en Naleving al veel gemeenten kunnen helpen met handreikingen/formats waar veel naar wordt verwezen.

9.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Hoe zorgen we dat signalen over ondoelmatig of onrechtmatig gebruik de gemeente bereiken? 2.1.3, lid 4 Wmo 2.9 Jeugdwet	Gemeenten kunnen een meldpunt opzetten voor inwoners en (medewerkers van) zorgverleners. De Svb doet meldingen in het portaal die als signaal kunnen worden gebruikt. Verder moet de werkwijze intern (bij consulent - wijkteam, contractmanagement en back office) duidelijk zijn hoe te handelen bij signalen van mogelijk onrechtmatig of oneigenlijk gebruik. Bij veel signalen blijken meerdere gemeenten en ketenpartners betrokken. Om een beter beeld te krijgen van de situatie kan een gemeente zich aansluiten bij het Informatieknooppunt Zorgfraude (IKZ). Meldingen van gemeenten en andere aangesloten organisaties, zoals NZa en IGJ, worden hier besproken en aangevuld met relevante informatie van andere betrokken partijen. Vervolgens wordt bekeken wie de meest geëigende partij is om nader onderzoek te verrichten. Voor meer informatie zie www.naleving.net om contact te krijgen met uw regio adviseur van VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving.	Meldformulier Tilburg Website VNG kenniscentrum handhaving en naleving Stappenplan rechtmatigheidsonderzoek
J&W	Hoe kan de gemeente een signaal van ondoelmatig of onrechtmatig gebruik oppakken? 2.1.3, lid 4 Wmo 2.9 Jeugdwet	Hiervoor heeft VNG KCHN een stappenplan ontwikkeld. Zie de link naar dit plan. Het komt erop neer dat de gemeente een team moet formeren en daarvoor een trekker aanwijzen. Doe eerst een administratief vooronderzoek. Stel een toezichthouder aan om verdiepend onderzoek te doen. Denk eraan dat de continuïteit van de ondersteuning tijdens en na een onderzoek naar een zorgverlener voor de cliënt is gegarandeerd.	Handreiking fraudepreventie en handhaving VNG KCHN Website VNG kenniscentrum handhaving en naleving Stappenplan rechtmatigheidsonderzoek
J&W	Hoe vult de gemeente de verantwoordingsplicht in van de budgethouder? 2.3.8, lid 1 Wmo 8.1.2, lid 1 Jeugdwet	Het meest voor de hand ligt het om met de budgethouder te evalueren bij het aflopen van de looptijd van de voorziening c.q. bij het heronderzoek. Daarbij kan de budgethouder dan aangeven welke activiteiten wel en niet zijn uitgevoerd en of dat heeft geleid tot de beoogde resultaten. De motivatie waarom iets wel of niet is gelukt, is dan de input voor de evaluatie. Bovendien kan de budgethouder op dat moment de budgetuitputting verantwoorden. Daarnaast kan de gemeente er voor kiezen om (periodiek) de budgethouder te spreken over de voortgang van het pgb-plan en de situatie van de budgethouder. Dat kan bijvoorbeeld bij twijfels over de regievaardigheid, bij een indicatie met lange looptijd, bij te verwachten wijzigingen in de persoonlijke omstandigheden of op basis van risico indicatoren. Tenslotte goed om te benoemen dat de cliënt verantwoordelijk is om wijzigingen in zijn situatie (die van invloed kunnen zijn op de toegekende maatwerk voorziening) door te geven aan de gemeente.	

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Wat mag een wijkteam consulent allemaal controleren bij een heronderzoek in kader van pgb? Dit in verband met de privacy aspecten?</p> <p>2.3.8, lid 1 Wmo 8.1.2, lid 1 Jeugdwet 5.2.2, lid a Wmo 5.2.4, lid 2 Wmo</p>	<p>Een wijkteammedewerker die namens de gemeente werkt c.q. ambtenaar is, kan de cliëntgegevens inzien. Hij zal onderzoeken doen n.a.v. aanvragen en ook evt. heronderzoeken. Daarvoor kunnen ook pgb-gegevens worden opgevraagd bij de SVB via de portal, zie artikel 5.2.4 lid 2 Wmo 2015 (zie ook de matrix gegevens uitwisseling). Verder kunnen zo nodig gegevens worden opgevraagd bij de zorgverlener. Die is verplicht ze te verstrekken, voor zover ze nodig zijn voor een heronderzoek. Gemeente voert ook heronderzoeken Jeugdwet uit. De matrix gegevensuitwisseling gaat ook in op wat mag worden gedeeld binnen de Jeugdwet. Zie verder het stappenplan van VNG KCHN als er vermoeden is van onrechtmatig gebruik.</p>	<p>Website VNG kenniscentrum handhaving en naleving</p> <p>Stappenplan rechtmatigheidsonderzoek</p> <p>Matrix gegevensuitwisseling</p>
J&W	<p>Hoe kan de gemeente onrechtmatig besteed pgb terugvorderen, op grond waarvan en bij wie?</p> <p>2.4.1 Wmo 2.3.10 Wmo 8.1.4 Jeugdwet</p>	<p>Als blijkt uit een (her)onderzoek dat het pgb onrechtmatig besteed is, is het noodzakelijk eerst de toekenning van het pgb te herzien. Daarna kan de gemeente in een aantal situaties het onrechtmatig ontvangen budget terugvorderen. De Wmo 2015 en de Jeugdwet zijn hier op sommige onderdelen verschillend, onder andere bij wie u kunt terugvorderen en of er sprake moet zijn van een opzetvereiste. Als u een pgb wilt terugvorderen bij een hulpverlener, omdat hij opzettelijk onjuiste informatie verstrekt heeft, dan kan dat alleen als het derdenbeding is opgenomen in de beschikking. Meer informatie hierover kunt u terugvinden in de handreiking Bestuursrechtelijke herziening en terugvordering Wmo 2015 en Jeugdwet.</p> <p>Terugvorderen kan alléén als de beslissing is ingetrokken op grond van het feit dat de cliënt onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid en dan geldt daarbij ook nog de eis dat de verstrekking van de onjuiste of onvolledige gegevens door de cliënt opzettelijk heeft plaatsgevonden. Terugvorderen kan dan van de cliënt en van degene die daaraan opzettelijk zijn medewerking heeft verleend.</p>	<p>Handreiking bestuursrechtelijke terugvordering</p>
J&W	<p>Kan de gemeente een bij niet naleven van kwaliteitseisen door een pgb zorgverlener ook bestuursrechtelijke maatregelen toepassen zoals een last onder dwangsom of bestuursdwang?</p>	<p>Nee, dat kan juridisch niet. In artikel 2.1.1 lid 2 Wmo 2015 is geregeld dat het gemeentebestuur verantwoordelijk is voor de kwaliteit en continuïteit van de voorzieningen. Voorzieningen zijn algemene en maatwerkvoorzieningen, geen persoonsgebonden budgetten, zie de definitie van "voorzieningen" in artikel 1.1.1 lid 1 Wmo 2015.</p> <p>In artikel 2.1.3 lid 2, onder c. Wmo 2015 is ook geregeld dat in de verordening kwaliteitseisen voor voorzieningen worden vastgelegd. Verder is hoofdstuk 3 Wmo 2015. Kwaliteit geheel gericht op aanbieders. Aanbieders zijn volgens artikel 1.1.1 lid 1 Wmo 2015 personen of rechtspersonen die algemene of maatwerkvoorzieningen leveren aan cliënten. Dat doen ze in opdracht van de gemeente, op basis van een subsidierelatie of contract.</p> <p>Personen of rechtspersonen die uit een pgb worden betaald zijn geen aanbieders en vallen dus niet onder de bovenstaande bepalingen over kwaliteitshandhaving. Voor kwaliteitshandhaving via dwangmiddelen is er dan waarschijnlijk ook geen bestuursrechtelijke grondslag in de verordening, namelijk verordeningseisen over kwaliteit, zie dit artikel. Er is geen directe juridische relatie tussen die derde die uit een pgb wordt betaald en de gemeente. Die relatie loopt met name via de cliënt, die een contract afsluit met die derde. De cliënt is zelf als eerste aanzet om de kwaliteit in het oog te houden, daarom moet die de regie kunnen voeren. Dat is naast het voldoen aan kwaliteitseisen, een voorwaarde om überhaupt voor keuzevrijheid voor een pgb in aanmerking te kunnen komen, zie respectievelijk artikel 2.3.6 lid 2, onder a. en c. Wmo 2015.</p> <p>Wel is er uiteraard de mogelijkheid (verdere) besteding van het pgb bij die zorgaanbieder te weigeren door intrekking van het recht op het pgb, als niet aan de beschikkingseisen omtrent de kwaliteit wordt voldaan. Die handhaving is dan gericht op de cliënt, die een pgb onder bepaalde voorwaarden heeft gekregen, als het goed is. Ook kan de gemeente weigeren dat anderen hun pgb besteden bij een zorgaanbieder die kwalitatief onder de maat is. Het is de bedoeling dat dat wordt getoetst voorafgaand aan de beslissing over het bieden van keuzevrijheid voor een pgb, (de zogenaamde vergewisplicht) zie de MvT, p. 153.</p>	

10. Trekkingsrecht en declaraties

GOEDE VOORBEELDEN?
VUL HIER AAN

10.1 Context

In de Wmo 2015 en in de Jeugdwet is voor pgb's het trekkingsrecht via de Sociale Verzekeringsbank Bank (SVB) als verplichting vastgelegd. Gemeenten maken het pgb niet meer rechtstreeks over op de rekening van de cliënt, maar op de rekening van de SVB. De SVB betaalt uit dit budget de rekeningen die de cliënt indient voor de geleverde ondersteuning. De wetgever beoogt mede door middel van het trekkingsrecht fraude met pgb's tegen te gaan en daarmee de houdbaarheid van het pgb te vergroten. Het trekkingsrecht geldt voor alle pgb's in de Wmo en de Jeugdwet, dus ook voor pgb's voor incidentele betalingen voor bijvoorbeeld woningaanpassingen, hulpmiddelen en incidentele vervoerskosten. De minister van VWS heeft bij AMvB de modellen voor de types zorgovereenkomsten als verplichte formats vastgesteld.

10.2 Vragen, antwoorden en voorbeelden

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	Wat is de verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeente en Svb? 2.6.2 Wmo Uitvoeringsregeling Wmo	De gemeente is verantwoordelijk voor de toetsing van het zorginhoudelijk deel van de zorgovereenkomst en of dat klopt met wat het pgb-plan en de beschikking staat. De Svb toetst op de rechtmatigheidsaspecten van de zorgovereenkomst en op de arbeidsrechtelijke aspecten. In de besteding controleert de Svb het tarief en of het past in het beschikbare budget. De gemeente is verantwoordelijk voor de zorginhoudelijke monitoring/evaluatie. De gemeente is verantwoordelijk voor het heronderzoek en herindicatie indien noodzakelijk. Er is geen brondocument waarin de taken zijn "verdeeld" voor naleving en handhaving. In de praktijk blijkt er overlap maar deze is niet onoverkomelijk. Svb en VNG KCHN werken zeer nauw samen op het gebied van fraudesignalen en de aanpak van fraude bij gemeenten.	Website VNG pgb trekkingsrecht
J&W	Mag een budgethouder schuiven tussen deelbudgetten als er meerdere zorgverleners zijn opgenomen in een pgb-plan? 2.3.6, lid 1 Wmo 2.3.8, lid 1 Wmo 8.1.1, lid 1 Jeugdwet	Dat hangt af van wat de gemeente in beleidsregels/nadere regels heeft uitgewerkt onder welke voorwaarden dit mag. De gemeente kan in de beleidsregels opnemen in hoeverre een budgethouder een voornemen tot wijziging vooraf moet melden. Daarbij is een belangrijk aspect waarom de budgethouder een wijziging wenst en of dat effect heeft op de in het pgb-plan beschreven doelen en activiteiten. Als er bijvoorbeeld een grote verschuiving plaatsvindt van de geplande inzet van een professionele hulpverlener naar de inzet van sociaal netwerk, kan dat een reden zijn om in gesprek met de cliënt vast te stellen of de doelen nog bereikt kunnen worden. De zorgovereenkomst moet dan worden aangepast. In de Wmo2015 en Jeugdwet staat opgenomen dat een cliënt, jeugdige en de ouders een informatieplicht hebben over alle relevante wijzigingen in omstandigheden, ook in relatie tot de aanvraag voor een pgb. Uit jurisprudentie ¹ blijkt dat een budgethouder mag schuiven tussen bijvoorbeeld begeleiding groep en begeleiding individueel. De budgethouder is immers verantwoordelijk voor een adequate uitvoering van het pgb-plan. Als bij het heronderzoek wordt vastgesteld dat er een sterke verschuiving heeft plaatsgevonden, is de vraag of de gewijzigde inzet van de verschillende zorgverleners tot een andere beoordeling had geleid bij de toekenning van het pgb. ¹ https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNHO:2016:8168	Website VNG pgb
J&W	Kan de gemeente voorwaarden stellen aan de declaratievorm (uurloon of maand-declaratie)? 2.1.3, lid 4 Wmo 2.6.2, lid 3 Wmo 2.9, onder d Jeugdwet 8.1.8, lid 3 Jeugdwet	Ja dat kan. In het opmaken van de zorgovereenkomst kiest de budgethouder voor een van deze vormen. Deze overeenkomst moet door de gemeente worden goedgekeurd, dus de gemeente bepaalt of dit is toegestaan of niet. Er zijn gemeenten die maandloon niet toestaan (al dan niet in bepaalde categorieën). De regels hiervoor kan de gemeente uitwerken in de beleidsregels/nadere regels. Daarbij is van belang dat de gemeente onderbouwt waarom en op welke onderdelen maandloon niet is toegestaan. Maandloon geeft vrijheid aan de budgethouder en vermindert de administratieve lasten van de zorgverlener. Het beperkt de controle mogelijkheden die de gemeente heeft. Als de werkelijk geleverde hoeveelheid en kwaliteit van zorg niet hoeft te worden gedeclareerd en verantwoord, geeft dat minder mogelijkheden om onrechtmatig of ondoelmatig besteedde middelen vast te stellen. In de model zorgovereenkomst van Svb (die bij AMvB zijn verplicht) staat: "Vraag na bij uw gemeente of zorgkantoor of u rekening moet houden met een maximum uurtarief en of een vast bedrag per maand is toegestaan. Anders kiest u voor een vergoeding per uur. De vergoeding is altijd bruto. Bij vervoer en bemiddeling kan BTW worden berekend, de vergoeding is in die gevallen inclusief BTW."	Beleidsregels Pgb Zoetermeer
J&W	Ziet de gemeente of en waarom een zorgovereenkomst door de Svb wordt afgekeurd?	Nee, dat ziet de gemeente niet. De Svb informeert de gemeente hier niet over. Het gaat dan terug naar de aanvrager: die wijzigt en stuurt opnieuw in: na arbeidsrechtelijk akkoord: dan naar gemeente.	

Wmo/Jeugd	Vraag	Antwoord	Voorbeelden en meer info?
J&W	<p>Hoe om te gaan met verhuizing van de budgethouder en er is al meer evenredig van het budget uitgeput?</p> <p>2.3.6, lid 1 Wmo 8.1.1, lid 1 Jeugdwet</p>	<p>Feitelijk moet eerst door de "nieuwe" gemeente een onderzoek worden gedaan naar de situatie van de budgethouder. Daar kan een gemeente ook praktisch mee omgaan en de voorziening voor de resterende looptijd van de beschikking overnemen, daarmee weet een cliënt waar deze aan toe is en kan na afloop van de beschikking een nieuw onderzoek plaatsvinden.</p> <p>Indien een onevenredig deel van het budget al is uitgeput, kan de "nieuwe" gemeente het beste een onderzoek in kader van de Wmo uitvoeren om zo tot een op de cliënt toegespitste voorziening te komen. Daarin kan dan de overuitputting van budget (en de motivatie daarover van de cliënt) worden betrokken.</p> <p>De gemeente kan gegevens over het declaratiegedrag van de zorgverlener opvragen bij de SvB/raadplegen in het portaal SvB en als er een signaal is van mogelijk onrechtmatig gebruik, daar nader onderzoek naar doen, zie hoofdstuk 9.</p>	

Bijlage 1: Definities

Hieronder geven we van een aantal begrippen de definities, afkomstig uit die in de Jeugdwet en Wmo 2015 worden gebruikt.

- *Algemene voorziening*: Aanbod van diensten of activiteiten dat, zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers, toegankelijk is en dat is gericht op het versterken van zelfredzaamheid en participatie, of op opvang.
- *Pgb-plan/ondersteuningsplan*: De cliënt wil kiezen voor een pgb, nadat is vastgesteld dat er sprake is van een individuele voorziening of maatwerkvoorziening. De cliënt maakt dan (al dan niet met de vertegenwoordiger en zorgverlener) een pgb-plan, waarin doelen, resultaten en activiteiten staan beschreven. Deze zijn concreet en tastbaar voor de cliënt zelf en daardoor meetbaar voor de gemeente. Daarnaast staan de zorgverleners en tarieven beschreven.
- *Cliënt*: de inwoner die een beroep doet op een maatwerkvoorziening (wmo) of individuele voorziening (Jeugdwet), in welk geval wordt bedoeld op de jeugdige en de ouder.
- *Familiegroepsplan (JW)*: Pgb-plan dat door de cliënt en de familie/omgeving wordt gemaakt, zie verder de definitie pgb-plan. Het familiegroepsplan is vormvrij, vergelijkbaar met het persoonlijk plan.
- *Individuele voorziening (JW)*: Aanbod van ondersteuning of jeugdhulp dat wordt geboden door de gemeente aan een persoon, nadat er een onderzoek heeft plaatsgevonden naar de individuele behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden en gericht op het versterken van zelfredzaamheid of participatie. Dit kan een voorziening in natura betreffen of een budget (zie persoonsgebonden budget).
- *Maatwerkvoorziening (WMO)*: op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen:
 - 1°. ten behoeve van zelfredzaamheid, daaronder begrepen kortdurend verblijf in een instelling ter ontlasting van de mantelzorger, het daarvoor noodzakelijke vervoer, alsmede hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen,
 - 2°. ten behoeve van participatie, daaronder begrepen het daarvoor noodzakelijke vervoer, alsmede hulpmiddelen en andere maatregelen,
 - 3°. ten behoeve van beschermd wonen en opvang;
- *Jeugdhulp (JW)*:
 1. Ondersteuning, hulp en zorg, met uitzondering van preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen;
 2. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
 3. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdsgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van het jeugdstrafrecht.
- *Jeugdwet*: Wet van 1 maart 2014 inzake regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet).
- *Pgb-plan (beide)*: Een plan opgesteld door de toekomstige budgethouder. In het plan concretiseert de aanvrager welke zorg hij zou willen inkopen met het budget, op welke manier deze ondersteuning bijdraagt aan zijn participatie en zelfredzaamheid en hoe de kwaliteit van de ondersteuning is gewaarborgd. Daarnaast zijn tarieven en aantallen uren/dagen ondersteuning uitgewerkt per zorgverlener. Andere termen zijn het persoonlijk plan, zorgplan of ondersteuningsplan. Het persoonlijk plan is vormvrij, het pgb-plan is over het algemeen in format vastgelegd door of namens de gemeente.
- *Persoonsgebonden budget (pgb)*: Bedrag waaruit namens het college betalingen worden gedaan voor diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot een individuele voorziening behoren, en die een persoon van derden heeft betrokken.
- *Gemeente*: de verstrekker van de maatwerkvoorziening/individuele voorziening, inclusief de toekenning van een aanvraag voor een pgb
- *Wettelijk vertegenwoordiger*: Natuurlijk persoon of rechtspersoon die op basis van rechterlijk besluit de belangen van de cliënt behartigt. Zie [Qconsult](#)
- *Gemachtigde*: de natuurlijk persoon die door de cliënt op basis van een rechtsgeldige overeenkomst namens de cliënt kan handelen. Zie [Qconsult](#)
- *Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015)*: Regels inzake de gemeentelijke ondersteuning op het gebied van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen en opvang. Het wetsvoorstel is op 14 januari 2014 naar de Tweede Kamer gestuurd.
- *Zorgverlener*: de natuurlijk persoon of rechtspersoon die de ondersteuning en/of zorg levert als bedoeld in de Wmo/Jeugdwet
- *Zorgovereenkomst*: De overeenkomst tussen cliënt en zorgverlener. Op grond van 2.6.2 lid 3 Wmo 2015 en 8.1.8 lid 3 Jeugdwet zijn er standaarden vastgesteld waaraan deze overeenkomsten moeten voldoen.
- *Zorg in natura (ZIN)*: De ondersteuning of jeugdhulp die aan personen wordt geleverd door aanbieders die door de gemeente gecontracteerd zijn.

Bijlage 2: Overzicht gehanteerde bronnen

- [Bestuursrechtelijke herziening en terugvordering Wmo 2015 en Jeugdwet: Handreiking voor gemeenten](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2018
- Diverse verordeningen, beleidsregels, nadere regels en websites/folders/informatiemateriaal van gemeenten
- [Een solide pgb in de nieuwe Wmo, Aandachtspunten voor een duurzaam pgb-beleid in gemeenten](#): Per Saldo, Utrecht, mei 2014
- [Handreiking Pgb Beschermd Wonen](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2017
- [Handreiking pgb in de Wmo en de Jeugdwet](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2015
- [Handreiking voor gemeenten: Rechtmatigheid in de Wmo 2015 en de Jeugdwet](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2018
- [Jeugdwet en Memorie van Toelichting](#)
- [Kamerbrief met kenmerk 1352748-176932-Z betreffende motie van de leden Bergkamp en Sazias over gebruikelijke hulp in Wmo-rgb en Zvw-rgb](#): Ministerie van VWS, Den Haag, 2018
- [Kamerbrief met kenmerk 1458856-185255-PPGB betreffende Kamerbrief agenda pgb: Ministerie van VWS](#), Den Haag, 2018
- [Ledenbrief VNG Uitvoeringsregeling Wmo, ministeriële regeling voor hulp uit het sociaal netwerk \(betaald uit een pgb\)](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2018
- [Net als Thuis: Wooninitiatieven opgezet door ouders voor hun kinderen met een beperking](#): Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2018
- Rapportage en Infographic [Hulp en vertegenwoordiging bij pgb beheer](#): Q-consult in opdracht van ministerie VWS, Den Haag, 2017
- [Rechtmatigheid in de Wmo 2015 en de Jeugdwet: Stappenplan rechtmatigheidsonderzoek](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2017
- [Risico-indicatoren bij een pgb: Rechtmatigheid in de Wmo 2015 en de Jeugdwet](#): Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, September 2017
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 en Memorie van Toelichting
- [Zelfbewust kiezen: pgb als een integrale oplossing](#): Per Saldo, Utrecht, 2017

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

Maart 2019

[vng.nl](https://www.vng.nl)